

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST, KULTURO IN ŠPORT**

Masarykova ulica 16, 1000 Ljubljana

T: 01 400 52 00

F: 01 369 53 21

E: gp.mizks@gov.si

Številka: 0070-40/2012/20
Ljubljana, 19. 9. 2012
EVA 2012-3330-0051
GENERALNI SEKRETARIAT VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE Gp.gs@gov.si

ZADEVA: Novo gradivo št. 2 - Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1B) – Predpis – predlog za obravnavo

1. Predlog sklepov vlade:

Na podlagi drugega odstavka 2. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN in 8/12) je Vlada Republike Slovenije na ... seji sprejela

SKLEP:

»Vlada Republike Slovenije je določila besedilo Predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1B) ter ga pošlje Državnemu zboru Republike Slovenije v obravnavo in sprejetje po skrajšanem postopku.«

Dr. Božo Predalič
GENERALNI SEKRETAR

Sklep prejmejo:

- Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport
- Ministrstvo za finance
- Ministrstvo za pravosodje in javno upravo
- Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo

2.a Oseba, odgovorna za strokovno pripravo in usklajenost gradiva:	
– Damjana Pečnik, v.d. generalna direktorica Direktorata za kulturno dediščino	
2.b Predstavniki vlade, ki bodo sodelovali pri delu Državnega zbora:	
– dr. Žiga Turk, minister, – Damjana Pečnik, v. d. generalne direktorice Direktorata za kulturno dediščino, – Tanja Černe, vodja Sektorja za nepremično dediščino, in – dr. Andrej Gaspari, podsekretar.	
3. Gradivo se sme objaviti na svetovnem spletu:	DA
4.a Predlog za obravnavo predloga zakona po nujnem oziroma skrajšanem postopku v Državnem zboru RS z obrazložitvijo razlogov:	
<p>Ustavno sodišče je v postopku za preizkus pobud Numizmatičnega društva Slovenije in Urbana Mateta ter v postopku za oceno ustavnosti, začetem na pobudi samostojnega podjetnika Janeza Švajncerja in Urbana Mateta, na seji 7. aprila 2011 odločilo (Odl. US: U-I-279/08-19; Uradni list RS, št. 30/2011), da sta prvi odstavek 6. člena, 53. člen, deseta alineja prvega odstavka 127. člena in 135. člen Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/2008, 123/2008 in 8/2011) v neskladju z Ustavo (2. točka izreka) ter naložilo Državnemu zboru Republike Slovenije odpravev ugotovljenega neskladja v roku enega leta po objavi odločbe v Uradnem listu Republike Slovenije (3. točka izreka).</p> <p>Predlagane spremembe in dopolnitve izpolnjujejo naloženo odpravev neskladij z Ustavo. Glede na navedeno se v skladu s prvim odstavkom 142. člena Poslovnika Državnega zbora predlaga, da se predlog zakona obravnava in sprejme po skrajšanem postopku.</p> <p>V manjši meri se spreminjajo člani glede državnega financiranja predhodnih arheoloških raziskav in spreminjajo obveznost državnega financiranja v možnost financiranja skladno z razpoložljivimi proračunskimi sredstvi.</p> <p>Predlagajo se tudi manjše spremembe, ki bodo omogočile hitrejše in učinkovitejše ukrepanje na področju varovanja in ohranjanja kulturne dediščine v primeru izrednih razmer.</p> <p>Predlagane spremembe zakona ne posegajo v cilje, načela in osnovne rešitve ZVKD-1, tako da vsebinsko niso zahtevne.</p>	
4.b Predlog za skrajšanje poslovnih rokov z obrazložitvijo razlogov:	
/	
5. Kratek povzetek gradiva:	

Glede na postavljene cilje Republike Slovenije so spremembe in dopolnitve ZVKD-1 predlagane na treh področjih:

1. Odprava neskladja prvega odstavka 6. člena, 53. člen, desete alineje prvega odstavka 127. člena in 135. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine z Ustavo v skladu z odločbo Ustavnega sodišča,
2. dodatno varčevanje pri uporabi javnih sredstev,
3. izboljšanje sistemskih rešitev na področju vlaganj javnih sredstev v varovanje in ohranjanje kulturne dediščine, ki bo omogočilo hitrejše ukrepanje ob morebitni ogroženosti kulturne dediščine.

Ad 1: Cilj predlaganih sprememb in dopolnitev zakona je jasna in nedvoumna pravna podlaga za tolmačenje, po katerem so arheološke najdbe iz izkopavanj ali najdišč na kopnem in pod vodo z ozemlja Republike Slovenije, ki so bile odkrite po letu 1945 in za katere se v predpisanih postopkih ugotovi, da imajo lastnosti dediščine, last države. Obenem predlagana določila ne posegajo v lastninske pravice zasebnikov, ki so predmete z lastnostmi dediščine iz ozemlja Republike Slovenije veljavno pridobili v last.

Ad 2: Dodatno varčevanje pri uporabi javnih sredstev bo doseženo s spreminjanjem obveznosti državnega financiranja predhodnih arheoloških raziskav v možnost državnega financiranja glede na razpoložljiva finančna sredstva. Namen 5. in 6. člena predlaganih sprememb in dopolnitev zakona je torej zmanjševanje izdatkov proračuna države, skladno s sklepom vlade z dne 29. 2. 2012.

AD 3: Izboljšanje sistemskih rešitev na področju vlaganj javnih sredstev v varovanje in ohranjanje kulturne dediščine bo doseženo z dopolnitvijo 40. člena ZVKD-1, s čimer se bo omogočilo takojšnje interventno financiranje ogrožene dediščine.

6. Presoja posledic:

a)	na javnofinančna sredstva v višini, večji od 40.000 EUR v tekočem in naslednjih treh letih	NE
b)	na usklajenost slovenskega pravnega reda s pravnim redom Evropske unije	NE
c)	administrativne posledice	DA
č)	na gospodarstvo, posebej na mala in srednja podjetja ter konkurenčnost podjetij	NE
d)	na okolje, kar vključuje tudi prostorske in varstvene vidike	NE
e)	na socialno področje	NE
f)	na dokumenta razvojnega načrtovanja: <ul style="list-style-type: none"> ☐ na nacionalne dokumente razvojnega načrtovanja, ☐ na razvojne politike na ravni programov po 	NE

	strukturi razvojne klasifikacije programskega proračuna ☐ na razvojne dokumente Evropske unije in mednarodnih organizacij	
7.a Predstavitev ocene finančnih posledic, višjih od 40 000 EUR /samo, če izbere DA pod točko 6a/		

I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
	Tekoče leto (t)	t+1	t+2	t+3
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) prihodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) prihodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) odhodkov državnega proračuna	- 100.000	- 100.000	- 100.000	- 100.000
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) odhodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) obveznosti za druga javna finančna sredstva				
II. Finančne posledice za državni proračun				
II.a. Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra ukrepa, projekta/Naziv ukrepa, projekta	Šifra PP /Naziv PP	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t+1
Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport	3511-11-0021 / Kulturna dediščina - javna služba in druge naloge	872610	250.000	250.000
Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport	3511-06-9932 / Kulturni spomeniki - SV projekti in intervencije	455010	650.000	300.000
SKUPAJ:			900.000	550.000
II.b. Manjkajoče pravice porabe se bodo zagotovile s prerazporeditvijo iz:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra ukrepa, projekta/Naziv ukrepa, projekta	Šifra PP /Naziv PP	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t+1
SKUPAJ:				
II.c. Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov oz. povečanih odhodkov proračuna:				

7.b Predstavitev ocene finančnih posledic, nižjih od 40 000 EUR

Spremembe ne prinašajo dodatnih finančnih posledic za državni proračun, temveč pomenijo prihranek pribl. 100.000 EUR na letni ravni zaradi zmanjšanja potrebnih proračunskih sredstev za financiranje predhodnih arheoloških raziskav.

8. Predstavitev sodelovanja javnosti:

Gradivo je bilo predhodno objavljeno na spletni strani predlagatelja:

DA

Datum objave: 15. 1. 2012 in 19. 3. 2012 (dopolnjena)

O objavi gradiva je bilo obveščeno Numizmatično društvo Slovenije (NDS), ki eden od pobudnikov ustavne presoje zadevnih določil ZVKD-1. NDS se je na predlog sprememb in dopolnitev zakona, objavljen na spletišču e-demokracija, odzvalo s komentarjem z dne 22.05.2012.

Ministrstvo je upoštevalo oziroma zavrnilo naslednje predloge oziroma komentarje Numizmatičnega društva Slovenije:

1. člen

Pripomba o izločitvi definicije dokazila o izvoru je vezana na nasprotovanje ugotavljanja izvora, kar ni sprejemljivo. Široka definicija dokazila o izvoru gre v prid zbiralcem, dvomi o arbitrarnosti odločanja v postopku niso utemeljeni, saj ima vsaka stranka na razpolago pravno sredstvo, kot to določa 8. člen.

2. člen

Pripomba o tem, da predlagatelj zakona ni upošteval odločbe Ustavnega sodišča Odl. US: U-I-279/08-19; Uradni list RS, št. 30/2011, ni utemeljena. Ustavno sodišče namreč ni ugotovilo protiustavnosti določbe, da je premična arheološka dediščina lastnina države, tudi zato, ker je to določala zakonodaja pred uveljavitvijo ZVKD-1. Kot protiustaven je namreč okvalificiralo pretiran poseg v lastninska upravičenja zaradi možnih primerov, kjer se le domneva, da je konkreten predmet arheološka dediščina, to pa se kasneje lahko izkaže kot neupravičeno. Zato predlog zakona opredelitev lastništva države omejuje na predmete, za katere se po postopku, določenem z zakonom, ugotovi, da ima predmet lastnosti dediščine. Predlog zakona tudi določa primere, ko kljub temu, da ima predmet lastnosti arheološke dediščine, ni mogoče uveljavljati državnega lastništva.

Upoštevali smo pripombo društva, da je določba v tem delu zapisana nejasno, in smo besedilo izboljšali.

4. člen

Pripomba o dopolnitvi dikcije z omembo pravnomočnosti odločbe ni relevantna, saj je s

predpisi s področja upravnega postopka določeno, kdaj postane odločba pravnomočna.

7. člen

Načelno nasprotovanje društva proti določbi, ki fizičnim in pravnim osebam omogoča ureditev razmerij z državo v primeru hrambe arheoloških najdb, ni razumljivo, saj na način, opredeljen v tem členu, izenačujemo položaj vseh zbiralcev ne glede na to, ali so svoje najdbe prijavili na podlagi ZVKD-1, ki so prenehale veljati 31. 3 2009, ali tega v predpisanem roku iz različnih razlogov niso storili. Tako kot v določbah ZVKD-1 tudi sedaj so državni in pooblaščen muzeji tisti, ki hraniteljem izdajajo potrdila o izvoru na podlagi strokovnega vrednotenja. Kot rečeno, imajo prizadeti prijavitelji na voljo pravno sredstvo, v kolikor dvomijo v strokovno neoporečnost odločitve muzeja.

9. Predstavitev medresorskega usklajevanja:

Gradivo je bilo poslano v medresorsko usklajevanje:

- Ministrstvu za pravosodje in javno upravo,
- Službi Vlade RS za zakonodajo in
- Ministrstvu za finance.

Datum pošiljanja: 23. 4. 2012 in 08.08.2012

Pripombe iz medresorskega usklajevanja, ki jih je podalo Ministrstvo za pravosodje in državno upravo, se vsebinsko nanašajo na zaveze iz akcijskega načrta zniževanja administrativnih bremen, ne pa na spremenjena oziroma dopolnjena člena iz pričujočega predloga, in bodo upoštevane v prihodnji noveli zakona.

MPJU je zahtevalo tudi dodatno pojasnilo o obsegu učinkov dopolnitve 34. člena ZVKD-1 na investitorje ter na hitrost in izvedbo projektov. Glede tega MIZKŠ odgovarja, da dopolnitev pomeni uskladitev zakonskih in podzakonskih določb ter določitev finančnega okvira glede državnega financiranja predhodnih raziskav arheoloških najdišč na višino letno zagotovljenih proračunskih sredstev. Ta naj v bistvenem ne bi odstopala od povprečja za ta namen porabljenih sredstev na dosedanji letni ravni, zato ne pričakujemo bistvenih zastojev pri izvedbi financiranja predhodnih arheoloških raziskav (izkopavanj) za upravičence – investitorje stanovanjskih gradenj za lastne potrebe (fizične osebe) in investitorje gradenj neprofitnih najemnih stanovanj (pravne osebe).

V novem gradivu št. 2 je popravljena 13. točka spremnega dopisa v skladu z razpravo na 27. seji Odbora za državno ureditev in javne zadeve.

10. Gradivo je lektorirano:

DA

11. Zahteva predlagatelja za:

a) obravnavo neusklajenega gradiva

NE

b) za nujnost obravnave

DA

c)	obravnavo gradiva brez sodelovanja javnosti	NE
12. Pri pripravi gradiva so bile upoštevane zahteve iz Resolucije o normativni dejavnosti:		DA
13. Gradivo je uvrščeno v delovni program vlade:		NE
<p>Gradivo sledi ukrepom iz koalicijske pogodbe, poglavje 20. kultura, točka 20.2. – Varovanje kulturne dediščine.</p> <p>Odprava neskladja prvega odstavka 6. člena, 53. člena, desete alineje prvega odstavka 127. člena in 135. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine z Ustavo v skladu z odločbo Ustavnega sodišča: U-I-279/08-19; Uradni list RS, št. 30/2011.</p>		
14. Gradivo je pripravljeno na podlagi sklepa vlade št. ... z dne ...		
<p>Dr. Žiga Turk</p> <p>minister</p>		

PRILOGA:

– Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1B)

PRILOGA 1**PREDLOG****EVA 2012-3330-0051****ZAKON O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O VARSTVU
KULTURNE DEDIŠČINE (ZVKD-1B)****I UVOD****1 OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJETJE PREDLOGA ZAKONA**

Odprava neskladja prvega odstavka 6. člena, 53. člena, desete alineje prvega odstavka 127. člena in 135. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine z Ustavo v skladu z odločbo Ustavnega sodišča

Ustavno sodišče je v postopku za preizkus pobud Numizmatičnega društva Slovenije in Urbana Mateta ter v postopku za oceno ustavnosti, začetem na pobudi samostojnega podjetnika Janeza Švajncerja in Urbana Mateta, na seji 7. aprila 2011 odločilo (Odl. US: U-I-279/08-19; Uradni list RS, št. 30/2011), da sta prvi odstavek 6. člena, 53. člen, deseta alineja prvega odstavka 127. člena in 135. člen Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/2008, 123/2008 in 8/2011) v neskladju z Ustavo (2. točka izreka) ter naložilo Državnemu zboru Republike Slovenije odprave ugotovljenega neskladja v roku enega leta po objavi odločbe v Uradnem listu Republike Slovenije (3. točka izreka).

Podlage za odločitev Ustavnega sodišča so strnjene v naslednjih točkah citirane odločbe, podanih v nadaljevanju:

34. V 5. in 6. členu ZVKD-1 je urejena lastninska pravica na kulturni dediščini. Iz tega zakona izhaja, da so premičnine, nepremičnine in vrednote, ki so kulturna dediščina, lahko v zasebni ali javni lasti. Zakon izhaja iz načela spoštovanja pravic lastnikov. To pomeni, da se lahko lastninska pravica in druge stvarne pravice na kulturni dediščini omejijo v najmanjšem mogočem obsegu, ki je potreben za uresničevanje varstva. Subjekti varstva morajo izbirati tiste ukrepe, ki so ob doseganju enakih učinkov najmanj omejujoči za lastnike ter neposredne posestnike dediščine.

35. Prvi odstavek 6. člena ZVKD-1 določa: »Arheološka najdba ali arheološka ostalina, ki je premičnina in ki jo kdor koli najde na površju zemlje, pod njim ali v vodi, je lastnina države.« Po 53. členu ZVKD-1 mora imeti dokazilo o izvoru, kdor hrani arheološko najdbo ali zbirko takih najdb. Z deseto alinejo prvega odstavka 127. člena ZVKD-1 je določen prekršek za pravno osebo, samostojnega podjetnika posameznika, posameznika, ki samostojno opravlja dejavnost, in odgovorno osebo pravne osebe, samostojnega podjetnika, državnega, pokrajinskega ali občinskega organa ter posameznika, ki ne poseduje dokazila o izvoru v skladu s 53. členom tega zakona. S 135. členom ZVKD-1 je predvidena prijava arheološke najdbe, ki jo hrani oseba, ne da bi imela potrdilo o izvoru

(prvi odstavek),(19) odpustitev kazenskega pregona za predhodna kazniva ravnanja v zvezi z arheološko najdbo (drugi odstavek), izdaja dokazila o izvoru z navodili za hrambo (tretji odstavek), priprava predloga za razglasitev prijavljene arheološke najdbe za spomenik ali spomeniško zbirko (četrti odstavek) ter upravičenost do hrambe arheološke najdbe in nadomestilo za stroške hrambe (peti odstavek), pri čemer o nadomestilu odloča pristojno ministrstvo (šesti odstavek).

36. Prvi odstavek 6. člena ZVKD-1 ureja lastninsko pravico države na predmetih, ki jih kdor koli najde na površju zemlje, pod njim ali v vodi, če gre za predmete, ki so glede na opredelitev iz 2. in 3. točke 3. člena ZVKD-1 arheološka najdba ali premična arheološka ostalina. Ta določba se lahko nanaša le na tiste tovrstne predmete, ki so najdeni po uveljavitvi ZVKD-1. Nepremičnine in premičnine ne postanejo kulturna dediščina same po sebi, temveč po zavesti in presoji človeka oziroma družbe. Zato se vrsta in obseg predmetov, ki so kulturna dediščina, skozi čas lahko spreminja. Naloga zakonodajalca je, da pri zakonskem urejanju te spremembe upošteva in ustrezno zavaruje predmete, ki jih je treba zavarovati. Na podlagi drugega odstavka 73. člena Ustave ima zakonodajalec široko polje proste presoje pri tem, katere arheološke najdbe bo zavaroval zaradi ohranjanja kulturne dediščine. Sprememba obsega arheoloških najdb ali premičnih arheoloških ostalin, ki jih Zakon opredeli kot last države, sama po sebi še ne pomeni posega v lastninsko pravico, če se seveda nanaša na arheološko najdbo ali premično arheološko ostalino po uveljavitvi zakonskih sprememb. To pooblastilo namreč zakonodajalcu ne dopušča poseganja v obstoječa lastninskopravna razmerja. Lastninska pravica na predmetih, ki bi jih glede na 2. in 3. točko 3. člena ZVKD-1 sicer lahko opredelili kot arheološke najdbe ali premične arheološke ostaline, pa so bili najdeni pred uveljavitvijo tega zakona, je v celoti odvisna od pravne ureditve, ki je urejala lastninsko pravico na teh predmetih v času njihove najdbe oziroma prisvojitve.(20) Če je torej posameznik na podlagi predpisov, ki so veljali pred uveljavitvijo ZVKD-1, na predmetu veljavno pridobil lastninsko pravico, prvega odstavka 6. člena ZVKD-1 ni mogoče razumeti tako, kot da to lastninsko pravico odvzema. Če bi zakonodajalec premičnine, na katerih ima kdo lastninsko pravico, nacionaliziral, bi šlo za poseg v pravico iz 33. člena Ustave, ki bi bil lahko ustavno dopusten samo izjemoma in ob izpolnjenih pogojih iz tretjega odstavka 15. člena in iz 2. člena Ustave ter ob določitvi odškodnine. Vendar te vsebine prvemu odstavku 6. člena ZVKD-1 ni mogoče pripisati. Zato ta določba v lastninsko pravico posameznikov ali pravnih oseb na arheoloških najdbah ali premičnih arheoloških ostalinah, ki je veljavno nastala v skladu z veljavnimi predpisi pred uveljavitvijo ZVKD-1, ne posega.

37. Vendar pa ZVKD-1 pojme, ki jih opredeli v 2. in 3. točki 3. člena ZVKD-1, uporabi tako v prvem odstavku 6. člena kot tudi v 53. členu, na katerega se navezuje deseta alineja prvega odstavka 127. člena ZVKD-1, uporabi pa jih tudi v 135. členu, s katerim uveljavlja prehodni režim zaradi uveljavitve zakona. Ti pojmi so uporabljeni za različne položaje. Če so posamezniki na predmetih pridobili lastninsko pravico, ta zajema tudi pravico do razpolaganja z njimi v smislu njihove odtujitve. Zato je bilo treba tudi s tega vidika preizkusiti trditve pobudnikov o posegu v lastninsko pravico.

38. Glede na opredelitev pojmov v 2. in 3. točki 3. člena ZVKD-1 prvi odstavek 6. člena ZVKD-1 uvršča v državno last vse arheološke najdbe ali premične arheološke ostaline. To obsega tudi predmete, za katere se po ugotovitvi, da sploh imajo arheološke lastnosti (kar

je treba ugotoviti v vsakem posamičnem primeru), samo domneva, da so del arheološke kulturne dediščine. Domnevo arheološke kulturne dediščine zakonodajalec upravičeno vzpostavi zaradi ustavno zapovedane skrbi za ohranjanje kulturne dediščine v drugem odstavku 73. člena Ustave. Ustrezen odraz te domneve so nedvomno določbe 26. in 27. člena ZVKD-1, ki tudi najditelju predmeta, lastniku zemljišča, drugemu stvarnopravnemu upravičencu na zemljišču ali njegovemu posestniku, v primeru graditve pa tudi investitorju in odgovornemu vodji del, nalagajo posebne obveznosti ob najdbi arheološke ostaline. Vendar iz tretjega odstavka 26. člena ZVKD-1 izrecno izhaja, da mora pristojni zavod, če se izkaže, da ne gre za kulturno dediščino, vse odvzete premičnine po opravljeni predhodni raziskavi vrniti najditelju. Glede na 3. točko 3. člena ZVKD-1 namreč samo strokovno identificirana in registrirana arheološka ostalina postane kulturna dediščina. Če predmetov po strokovnem pregledu ni mogoče označiti kot takšnih, bodo torej vrnjeni lastniku nepremičnine. To pa ne more pomeniti, da je premična arheološka ostalina iz prvega odstavka 26. člena ZVKD-1 ob njeni najdbi glede na prvi odstavek 6. člena ZVKD-1 že takoj prešla v državno last. Če bi se izkazalo, da po strokovni oceni ne sodi v kulturno dediščino, pa naj bi spet na njej pridobil lastninsko pravico lastnik nepremičnine. Zato prvi odstavek 6. člena ZVKD-1 s tem, ko razglasi za lastnino države premično arheološko ostalino ali arheološko najdbo, za katero se šele domneva, da ima lastnosti arheološke kulturne dediščine, posega v pravico iz 33. člena Ustave.

39. Zakonodajalec ima v prvem odstavku 67. člena in 73. členu Ustave pooblastilo za zakonsko opredeljevanje vsebine lastninske pravice, pa tudi za urejanje načina njenega pridobivanja in uživanja, tako da bo zagotovljena njena socialna funkcija – v tem primeru ohranjanje kulturne dediščine. Zato ureditev, ki za posamezen del te kulturne dediščine z namenom njene ohranitve določa, da je lahko v izključni lasti države, ne pomeni posega v pravico iz 33. člena Ustave.⁽²¹⁾ Ureditev, ki določa, da so državna last tudi predmeti, za katere se samo domneva, da so kulturna dediščina, čeprav se lahko na podlagi strokovne ocene kasneje izkaže, da to niso, pa ni več v mejah določitve načina uživanja lastnine, temveč je že takšne narave, da pomeni poseg v pravico do zasebne lastnine iz 33. člena Ustave.

40. Poseg v človekove pravice je ustavno dopusten samo, če temelji na ustavno dopustnem, tj. stvarno upravičenem cilju (tretji odstavek 15. člena Ustave) in je v skladu s splošnim načelom sorazmernosti kot enim izmed načel pravne države (2. člen Ustave). Oceno skladnosti izpodbijane ureditve s splošnim načelom sorazmernosti opravi Ustavno sodišče na podlagi t. i. strogega testa sorazmernosti, ki obsega presojo treh vidikov posega, tj. presojo nujnosti, primernosti in sorazmernosti posega v ožjem pomenu, če pred tem ugotovi, da omejitev temelji na ustavno dopustnem cilju (glej odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-18/02 z dne 24. 10. 2003, Uradni list RS, št. 108/03, in OdlUS XII, 86, 25. točka obrazložitve).

41. Arheološke ostaline in arheološke najdbe imajo zaradi svojega izvora (naključna najdba ali izkopavanje) posebne značilnosti, ki jih je treba upoštevati, če se želi doseči učinkovito varstvo. Ker ob najdbi neke premičnine ali nepremičnine navadno ni mogoče takoj ugotoviti, ali je predmet del kulturne dediščine, je treba že ob najdbi preprečiti prosto razpolaganje z najdenim predmetom in ga zavarovati. Zato je mogoče učinkovito varstvo arheoloških ostalin in arheoloških najdb zagotoviti samo tako, da so varstveni ukrepi določeni že za predmete, za katere se samo domneva, da imajo lastnosti kulturne

dediščine (preden so strokovno identificirani in ovrednoteni). Po presoji Ustavnega sodišča je tak ukrep namenjen zagotavljanju učinkovitega varstva predmetov kulturne dediščine in zato zasleduje ustavno dopusten cilj.

42. Vendar pa ureditev, ki z namenom zavarovanja kulturne dediščine določi, da predmeti, za katere se zgolj domneva, da so del kulturne dediščine, že postanejo državna last, ni nujen ukrep. Iz 26. in 27. člena ZVKD-1 je razvidno, da ima zakonodajalec na razpolago milejši ukrep, ki ga je tudi uveljavil. Najditelj, lastnik zemljišča, drug stvarnopravni upravičenec na zemljišču ali njegov posestnik, v primeru graditve pa tudi investitor in odgovorni vodja del, ki najdejo na površju zemlje, pod njim ali v vodi arheološko ostalino, morajo poskrbeti, da ostane nepoškodovana ter na mestu in položaju, kot so jo odkrili. O najdbi morajo najpozneje naslednji delovni dan obvestiti Zavod za varstvo kulturne dediščine (v nadaljevanju zavod). Če pooblaščenca oseba zavoda raziše, da gre pri najdbi za dediščino, mora izdati odločbo o arheološkem najdišču. Z odločbo se določijo območje najdišča, vrsta in obseg predhodnih raziskav, lahko se omeji ali prepove gospodarska in druga raba zemljišča, ki ogroža obstoj arheološke ostaline. Z navedenim postopkom je dosežen cilj zakonodajalca, ki omogoča učinkovito varovanje predmetov, ki so del kulturne dediščine, zato uzakonitev še strožjega ukrepa ni nujna.

43. Glede na navedeno je prvi odstavek 6. člena ZVKD-1 v neskladju s pravico iz 33. člena Ustave.

44. Zakonodajalec je bil nepazljiv tudi pri nadaljnji uporabi pojma arheološka najdba, ker ga uporablja za različne položaje in z njegovo uporabo v bistvu poseže v lastninsko pravico. S 53. členom ZVKD-1 je bilo za arheološko najdbo uvedeno dokazilo o izvoru. Zakonodajalec lahko v okviru varstvenih ukrepov za zaščito kulturne dediščine zaradi njenega ohranjanja in na podlagi drugega odstavka 73. člena in 67. člena Ustave določi lastnikom kulturne dediščine obveznosti, ki so po svoji naravi lahko dokaj omejitvene narave, pa zaradi tega z določitvijo teh obveznosti ne bo šlo niti za poseg v lastninsko pravico. V ta namen lahko določi celo takšne omejitve, ki po svoji naravi že prerastejo v poseganje v lastninsko pravico, vendar so tudi takšni posegi, ob pogojih iz tretjega odstavka 15. člena in 2. člena Ustave, lahko ustavno dopustni. Kolikor je mogoče 53. člen ZVKD-1 razumeti tako, da nalaga dokazilo o izvoru za arheološke najdbe ali zbirke takih najdb, ki sodijo v arheološko kulturno dediščino, ki je državna last in jo lahko hrani posameznik ali pravna oseba, takšna zahteva ne bi mogla pomeniti posega v lastninsko pravico. Če je mogoče to določbo razumeti tako, da nalaga dokazilo o izvoru za arheološko najdbo, za katero je bilo v postopku po 26. členu ZVKD-1 ugotovljeno, da ne sodi v kulturno dediščino in je bila vrnjena lastniku nepremičnine, pa je to že poseg v njegovo lastninsko pravico. Takšen poseg je lahko tudi ustavno dopusten, če se s tem hoče doseči sledljivost vseh arheoloških najdb. Vendar pa ZVKD-1 na takšno določbo veže prekrškovno sankcijo, pri čemer ni niti povsem jasno, kateri položaj naj bi bil s 53. členom ZVKD-1 zajet. Poleg tega pa na dokazilo o izvoru iz 53. člena ZVKD-1 veže prehodno ureditev 135. člena ZVKD-1.

45. Člen 135 ZVKD-1 je v prvem odstavku naložil vsaki osebi, ki je na dan uveljavitve tega zakona hranila arheološko najdbo po opredelitvi iz 2. točke 3. člena tega zakona, (torej tudi arheološko najdbo, za katero se je v postopku ugotovilo, da ne sodi v kulturno dediščino, in arheološko najdbo, ki po dotedanjih predpisih ni bila opredeljena kot takšna),

da o tem obvesti pristojni državni ali pooblaščen muzej. Na podlagi drugega odstavka tega člena ZVKD-1 je za tak primer uvedel opustitev kazenskega pregona za morebitna že storjena kazniva ravnanja. Očitno je zakonodajalec tako ravnal na podlagi védenja, da so bili posamezni predmeti, ki bi morali biti del arheološke kulturne dediščine že na podlagi predpisov, ki so veljali pred uveljavitvijo ZVKD-1, nedopustno pridobljeni. Vendar je z uporabo pojmov arheološka najdba zajel tudi predmete, ki v to niso mogli biti zajeti, ker so imeli lastniki predmet bodisi veljavnopravno v zasebni lasti bodisi jih za nazaj sploh ni mogoče šteti za arheološko najdbo. Ko se za opredelitev pojma arheološka najdba vrnemo ne le v 3. člen ZVKD-1, temveč tudi do prvega odstavka 6. člena ZVKD-1, ki vse arheološke najdbe razglašča za državno lastnino, pa se dejansko sklone krog, na podlagi katerega pobudnika utemeljeno trdita, da izpodbijane določbe v resnici odvzemajo lastninsko pravico, veljavno pridobljeno po predpisih, veljavnih do uveljavitve ZVKD-1. Odvzem lastninske pravice nedvomno pomeni poseg v pravico iz 33. člena Ustave.

47. Izpodbijana zakonska ureditev navedenih pogojev, ki izhajajo iz Ustave, ne upošteva, zato pomeni ustavno nedopusten poseg v pravico iz 33. člena Ustave in je z njo v neskladju.

48. Ker je Ustavno sodišče ugotovilo neskladje prvega odstavka 6. člena, 53. člena, desete alineje prvega odstavka 127. člena in 135. člena ZVKD-1 že s 33. členom Ustave, ni presojalo drugih očitkov pobudnikov.

49. Prvi odstavek 6. člena, 53. člen, deseta alineja prvega odstavka 127. člena in 135. člen ZVKD-1 so po svoji vsebini takšni, da ni mogoča njihova razveljavitev. Njihova razveljavitev bi povzročila, da predmeti arheološke kulturne dediščine ne bi bili več v državni lasti, povzročila pa bi tudi razveljavitev teh določb v tistem njihovem pomenu, v katerem jim ni mogoče odrekati ustavne skladnosti. Zato je Ustavno sodišče na podlagi 48. člena ZUstS ugotovilo njihovo protiustavnost (2. točka izreka) in zakonodajalcu določilo rok za njeno odpravo (3. točka izreka).

50. Ker s tem izpodbijane določbe ostajajo v veljavi, razen prvega odstavka 135. člena ZVKD-1, katerega vsebina je bila z iztekom roka dejansko izčrpana, pa je Ustavno sodišče na podlagi drugega odstavka 40. člena ZUstS določilo način izvršitve svoje odločitve. Da ne bi do odprave ugotovljene protiustavnosti prišlo do nedopustnega pregona posameznikov za prekršek iz desete alineje prvega odstavka 127. člena ZVKD-1, je za ta čas zadržalo izvrševanje citirane določbe (4. točka izreka).

Dodatno varčevanje pri uporabi javnih sredstev in izboljšanje sistemskih rešitev na področju vlaganj javnih sredstev v varovanje in ohranjanje kulturne dediščine, ki bo omogočilo hitrejše ukrepanje ob morebitni ogroženosti kulturne dediščine

Lastništvo kulturnega spomenika oz. dediščine je povezano s številnimi dolžnostmi in omejitvami. Stroški vzdrževanja so praviloma bistveno večji od vzdrževalnih stroškov drugih nepremičnin, predpisani varstveni režim dodatno obvezuje lastnika, hkrati pa mu omejuje možnost rabe nepremičnine. Obveznost ohranitve spomenikov oz. dediščine tako predstavlja za lastnike objektov oziroma njihove upravičence latentno obveznost

zagotavljanja denarnih sredstev.

Z vlaganji javnih sredstev v kulturne spomenike se skuša pokriti razlika med sredstvi, ki jih je predvidel lastnik za varovanje v skladu s svojimi zmožnostmi, in celotnim zneskom za izvedbo ukrepov varovanja, vzdrževanja in oživljanja spomenika. Lastniki morajo kandidirati za javna sredstva na javnih razpisih oz. pozivih ministrstva ali občine.

Velika težava se pojavi v okoliščinah, ki zahtevajo takojšnje ukrepanje za ohranitev dediščine, ki je ogrožena. Lastniki spomenikov oz. dediščine v teh primerih ne morejo čakati na javne razpise oz. pozive, temveč morajo k ohranitvi dediščine pristopiti nemudoma. Večina lastnikov dediščine ne razpolaga z zadostnimi finančnimi sredstvi, zato je med drugim nujna tudi implementacija instrumentov, ki bodo omogočili hitrejše ukrepanje in interventno javno (so)financiranje ogrožene dediščine.

Predlog sprememb zakona zato uveljavlja možnost za javno interventno (so)financiranje kulturne dediščine v primeru, ko se zaradi ogroženosti zahteva takojšnje ukrepanje.

Potrebnost predlagane dopolnitve za področje arheološke dediščine izhaja iz številnih nepričakovanih odkritij pomembnih arheoloških ostalin, ki ob odsotnosti ustreznega vira financiranja za izvedbo zavarovalnih raziskav povzročajo resne zastoje pri izvedbi obnov stavb in drugih projektih. Rešitev zagotavlja tudi boljšo odzivnost pri izvedbi ukrepov varovanja in ohranjanja (vključno z raziskavami in javnimi predstavitvami) arheološke dediščine in še neregistriranih arheoloških ostalin, katerih izpostavljenost oz. ogroženost je posledica enkratnih ali ponavljajočih naravnih dejavnikov oziroma človekovega delovanja (npr. erozija, plazovi, kmetijska izraba, gozdna dela, plenjenje arheoloških najdišč).

2 CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1 Cilji

Cilji sprememb in dopolnitev ZVKD-1 so:

1. odprava neskladja prvega odstavka 6. člena, 53. člen, desete alineje prvega odstavka 127. člena in 135. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine z Ustavo v skladu z odločbo Ustavnega sodišča,
2. dodatno varčevanje pri uporabi javnih sredstev,
3. izboljšanje sistemskih rešitev na področju vlaganj javnih sredstev v varovanje in ohranjanje kulturne dediščine, ki bo omogočilo hitrejše ukrepanje ob morebitni ogroženosti kulturne dediščine.

Ad 1: Cilj predlaganih sprememb in dopolnitev zakona je jasna in nedvoumna pravna podlaga za tolmačenje, po katerem so arheološke najdbe iz izkopavanj ali najdišč na kopnem in pod vodo z ozemlja Republike Slovenije, ki so bile odkrite po letu 1945 in za katere se v predpisanih postopkih ugotovi, da imajo lastnosti dediščine, last države. Obenem predlagana določila ne posegajo v lastninske pravice zasebnikov, ki so predmete z lastnostmi dediščine iz ozemlja Republike Slovenije veljavnopravno pridobili v last.

Namen 1., 2., 7., 8. in 9 člena predlaganih sprememb in dopolnitev zakona je torej odprava neskladja prvega odstavka 6. člena, 53. člen, desete alineje prvega odstavka 127. člena in 135. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine z Ustavo v skladu z odločbo Ustavnega sodišča.

Ad 2: Dodatno varčevanje pri uporabi javnih sredstev bo doseženo s spreminjanjem obveznosti državnega financiranja predhodnih arheoloških raziskav v možnost državnega financiranja glede na razpoložljiva finančna sredstva.

Ad 3: Izboljšanje sistemskih rešitev na področju vlaganj javnih sredstev v varovanje in ohranjanje kulturne dediščine bo doseženo z dopolnitvijo 40. člena ZVKD-1, s čimer se bo omogočilo takojšnje interventno financiranje ogrožene dediščine.

Namen 5. in 6. člena predlaganih sprememb in dopolnitev zakona je torej zmanjševanje izdatkov proračuna države, skladno s sklepom vlade z dne 29. 2. 2012.

2.2 Načela

Načela predlaganih sprememb in dopolnitev zakona se ne odmikajo od temeljnih načel veljavnih določil o varstvu javnega interesa celostnega ohranjanja kulturne dediščine in jih še poglobljajo.

Spremembe in dopolnitve zakona, vezana na odpravo neskladja z ustavo, sledijo načelom javne koristi varstva dediščine, demokratičnosti varstva kulturne dediščine, spoštovanja pravic lastnikov kulturne dediščine, sorazmernosti pri omejevanju lastninske in druge stvarne pravice na dediščini v najmanjšem možnem obsegu, ki je potreben za uresničevanje enakosti pred zakonom, uveljavljanja pravice do dediščine in sodelovanja javnosti v zadevah kulturne dediščine ter enakosti pred zakonom.

2.3 Poglavitne rešitve

1. Predlagana definicija »dokazila o izvoru« (1. člen; »dokument, kot je sklep o dedovanju, dovoljenje o izvozu, oporoka, pogodba, odločba sodišča ali upravnega organa, izpisek iz evidence prodaje, ali druga verodostojna listina, iz katere izhaja, da je oseba arheološko najdbo ali zbirko takšnih najdb pridobila v last ali hrambo. Dokazilo o izvoru je lahko tudi izvedensko mnenje, izjava prejšnjega lastnika ali druge priče ali druga dokumentacija, kot je fotografija, posnetek, objava v publikaciji in podobno. Kot dokazilo o izvoru se šteje tudi prijava o najdbi ali prijava o hrambi na podlagi tega zakona«) je dovolj široka, da zagotavlja ustrezno pravno varnost posestnikov arheoloških najdb ali zbirk arheoloških najdb, ki imajo katerokoli od naštetih oblik dokazil o okoliščinah pridobitve, vključno s tistimi, ki izhajajo iz postopkov po 10., 26., 53. ali 135. členu.

2. Predlagana sprememba (2. člen) predvideva, da so arheološke najdbe, ki izvirajo iz izkopavanja ali najdišč z ozemlja RS po 31. juliju 1945, ko je bil objavljen Zakon o zaščiti

kulturnih spomenikov in naravnih znamenitosti (Uradni list DFJ, št. 54/45), državna last, razen v kolikor imajo njihovi posestniki dokazilo o načinu pridobitve lastninske pravice ali se v postopkih po 10. členu (odločitev ministra ali ima premičnina kulturno vrednost za Republiko Slovenijo in je zato nacionalno bogastvo), 26. členu (odločitev pooblaščenega osebe Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, ali ima sporočena najdba arheološke ostaline lastnosti dediščine), 53. členu (vrednotenje, ali ima najdba ali zbirka najdb lastnosti dediščine, ki ga na zahtevo prijavitelja pripravi državni ali pooblaščen muzej) ali prehodnega 135. člena, katerega vsebina je bila z iztekom roka dejansko že izčrpana (potrdilo o izvoru, ki ga izda državni ali pooblaščen muzej, da najdba ali zbirka najdb nima lastnosti dediščine), ne izkaže drugače.

3. V skladu s tolmačenjem US se določba ZVKD-1, ki je hraniteljem arheoloških najdb ali zbirk takih najdb nalagala obveznost posedovanja dokazila o njihovem izvoru ne glede na čas njihove pridobitve, lahko nanašala le na tiste tovrstne predmete, ki so najdeni po uveljavitvi ZVKD-1.

Cilj predlaganih dopolnil (7. člen) je zagotovitev varstva arheoloških najdb ali premičnih arheoloških ostalin z domnevo dediščine, ki so bile odkrite na ozemlju RS pred uveljavitvijo ZVKD-1 in za katere hranitelji nimajo dokazila o izvoru. Dokazilo tako ni potrebno za najdbo ali zbirko, ki nima lastnosti kulturne dediščine ali ki ne izhaja iz izkopavanja ali najdišč na kopnem in pod vodo z ozemlja Republike Slovenije.

4. S predlagano dopolnitvijo desete alineje 127. člena ZVKD-1 (8. člen) se odpravi neskladje z ustavo, ki izhaja iz nedosledne uporabe pojma arheološke najdbe. Sprememba vpeljuje nujno razlago, da dolžnost prijave ne velja za arheološke najdbe, ki ne izvirajo z ozemlja Republike Slovenije, ki so bile na ozemlju Republike Slovenije najdene ali drugače pridobljene pred uveljavitvijo zakonodaje, ki arheološke najdbe opredeljuje kot državno lastnino, in ki izvirajo z ozemlja Republike Slovenije, vendar jih predpisi, ki so veljali pred uveljavitvijo tega zakona, niso opredeljevali kot dediščino.

Predlagane dopolnitve iz alinej 13., 14. in 15. so potrebne zaradi zagotovitve celovitosti sistema varstva arheoloških ostalin oz. odprave pomankljivosti prekrškovnih določb, ki doslej ni sankcionirala neupoštevanja določbe o dolžnosti obvestitve o najdbi arheološke ostaline, poseganja v kraj najdbe arheološke ostaline v nasprotju z odločbo iz 27. člena, s katero ZVKDS določi območje najdišča, vrsto in obseg predhodnih raziskav, lahko pa tudi omeji gospodarsko in drugo rabo zemljišča, ki ogroža obstoj arheološke ostaline, ter izvajanja raziskave brez kulturnovastvenega soglasja iz 31. člena tega zakona ali v nasprotju z v njem določenimi pogoji.

5. Pri predlagani spremembi zakona (5. člen) gre za uskladitev zakonskih in podzakonskih določb ter določitev finančnega okvirja glede državnega financiranja predhodnih raziskav arheoloških najdišč na višino letno zagotovljenih proračunskih sredstev. Z dopolnitvijo Pravilnika o vlaganju in reševanju zahtevkov za financiranje prehodnih raziskav arheoloških najdišč iz državnega proračuna (Ur.l. RS, št. 37/2011) je zato že predvideno, da se obseg in dinamika zagotavljanja sredstev za financiranje arheoloških izkopavanj določa v okviru proračunskih možnosti ter da se izbor arheoloških izkopavanj izvede po postopku javnega poziva.

6. Z dopolnitvijo 40. člena (6. člen) se predlaga, da lahko minister izjemoma izda sklep o financiranju določenega ukrepa varstva brez javnega poziva oziroma javnega razpisa, če je zaradi ogroženosti kulturne dediščine nujno, da se k financiranju pristopi nemudoma. Višina interventnih sredstev se določi s sklepom ministra, pristojnega za kulturo, v okviru proračunskih sredstev, namenjenih za obnovo kulturne dediščine. Dodatnih finančnih posledic ni.

3 OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNOFINANČNA SREDSTVA

Predlagane spremembe 34. člena zakona imajo dolgoročne finančne posledice za državni proračun, saj državno financiranje predhodnih raziskav arheoloških najdišč ni več obveznost, temveč možnost v okviru razpoložljivih proračunskih sredstev. To dolgoročno pomeni znižanje sredstev državnega proračuna za ta namen. Dopolnitev 40. člena zakona sicer nima neposrednega učinka na zmanjšanje izdatkov v državnem proračunu, bo pa omogočila hitrejše in učinkovitejše ukrepanje v primeru ogrožene dediščine.

Za izvajanje zakona v sprejetem proračunu ni potrebno zagotoviti dodatnih sredstev za izvajanje zakona; predlog zakona tudi nima posledic za druga javnofinančna sredstva.

4 NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Sredstva so zagotovljena v sprejetem državnem proračunu v okviru proračunskih postavk 455010 – Spomeniki in 872610 – Izvajanje novega zakona o VKD.

5 PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

Predlog zakona ni predmet usklajevanja slovenske pravne ureditve s pravnim redom EU in ni z njim v nasprotju.

Določba o obveznosti posedovanja dokazila o izvoru je nujna zaradi doslednejšega

uresničevanja javne koristi ohranjanja kulturne dediščine, kot jo opredeli 5. člen Ustave. Ta ureditev ne posega v pravice hraniteljev arheoloških najdb, če so te pravice imeli že pred uveljavitvijo ZVKD-1. Namen te določbe je omogočiti sledljivost prometa z arheološkimi najdbami. Podlaga za takšno opredelitev je v Uredbi 3911/92/EGS (2. točka 2. člena), ki pravi, da države ne smejo zahtevati izvoznega dovoljenja za predmete, ki so omejenega arheološkega ali znanstvenega pomena in pod pogojem, da niso neposreden rezultat izkopenin, najdb in arheoloških območij znotraj neke države članice in da je njihova prisotnost na trgu zakonita.

Obveznost države zagotoviti sledljivost predmetov premične kulturne dediščine izhaja iz mednarodnih konvencij, ki obvezujejo Slovenijo na področju spopadanja z nedovoljeno trgovino s premično kulturno dediščino. Od uveljavitve Konvencije o ukrepih za prepoved in preprečevanje nedovoljenega uvoza in izvoza kulturnih dobrin ter prenosa lastninske pravice na njih (Uradni list RS, št. 54/92, MP, št. 15/92, in Uradni list SFRJ, MP, št. 50/73 – v nadaljevanju Konvencija UNESCO) mora biti vsak pravni posel z arheološkimi najdbami in kovanci (ne glede na to, ali izvirajo iz arheoloških kontekstov) registriran, trgovci bi morali kupce seznanjati z možnostjo omejitve pravnega prometa, država pa bi morala izvajati ustrezne ukrepe za preprečevanje nedovoljenih dejanj, vključno z nedovoljenim prenosom lastninske pravice na takih predmetih. Vendar je te zahteve v notranje pravo uvedel šele ZVKD leta 1999, ki je upošteval tudi zahteve MEKVAD in pravne akte EU glede izvoza in vračanja predmetov kulturne dediščine. ZVKD-1 naj bi dobrovernim hraniteljem arheoloških najdb v Sloveniji s prehodno določbo 135. člena omogočil neboleč in pravno varen prehod iz sistema, ki dokazila o izvoru ni poznal, v sistem, ki ga predpisuje, vendar ni vseboval definicije dokazila o izvoru.

Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti (prečiščena različica, UL C 321, 29. 12. 2006, Uradni list RS, št. 27/04, MP, št. 7/04 – v nadaljevanju PES) v 30. členu omogoča državam članicam, da omejijo ali prepovejo pretok blaga na notranjem trgu EU zaradi varstva nacionalnega bogastva z umetniško, zgodovinsko ali arheološko vrednostjo. Direktiva 93/7/EGS Sveta z dne 15. marca 1993 o vračanju predmetov kulturne dediščine, ki so bili protipravno odstranjeni iz ozemlja države članice (UL L 74, 27. 3. 1993, str. 74–79), Uredba Sveta št. 116/2009 in drugi pravni akti EU s tega področja vsebujejo določbe, iz katerih je jasno, da ne posegajo v pristojnosti držav po 30. členu PES. Slovenija je z ZVKD-1 opredelila nacionalno bogastvo zaradi spremljanja trgovanja in preprečevanja nedovoljenega iznosa ali izvoza s ciljem njegovega zavarovanja.

Primerjalno pravni pregled ureditve področja v državah EU

Škotska: po določilih splošnega zakonika (*Scottish common law*) so arheološke najdbe so lastnina Krone; predmete, ki bi lahko imeli zgodovinski ali arheološki pomen, morajo najditelji sporočiti posebnemu uradu, ki izvede vrednotenje in predlaga izplačilo nagrade; predmeti, ki jih Krona ne zahteva, so vrnjeni najditelju s potrdilom, da krona ne uveljavlja pravice po zahtevku; odtujitev najdenih predmetov je okvalificirana kot tatvina, trgovanje s temi predmeti pa kot kaznivo dejanje zatajitve oziroma sprejetja ukradene lastnine.

Republika Irska: po določilih *National Monuments Act 1930-2004* so arheološke najdbe, vključno z gradivom iz 20. stoletja, lastnina države; zakon določa obveznost najditelja, da sporoči najdbo oblastem; najditelji so upravičeni do izplačila nagrade.

Madžarska: v skladu z zakonom iz leta 2001 so arheološke najdbe lastnina države, najditelji pa jih morajo sporočiti lokalnim oblastem ali ustanovam s področja kulturne dediščine; najditelji predmetov večje vrednosti so nagrajeni.

Švica: v vseh kantonih velja določilo *Zivilgesetzbuch (ZGB Art. 724)*, da so starinski predmeti posebne znanstvene vrednosti oziroma pomena, ki nimajo znanega lastnika, lastnina kantona. Najditelj takšnega predmeta ali zaklada je upravičen do primerne odškodnine, ki ne sme presežati vrednosti najdbe.

Italija: po določilih zakona (*Codice dei Beni Culturali e del Paesaggio, 2004*) najdbe, ki jih kdorkoli in na kakšenkoli način najde v podpovršju ali na morskem dnu, pripadajo državi; ministrstvo, pristojno za kulturno dediščino, prizna nagrado, ki ne presega četrtnine vrednosti najdenega, lastniku zemljišča, koncesionarju arheološke raziskave in najditelju, ki je o najdbi obvestil oblasti.

Slovaška: v skladu z zakonom (*Zakon o ohrane pamiatkoveho fondu, 2001*) so arheološke najdbe lastnina republike; najditelj je upravičen do nagrade v višini do 100% vrednosti najdenega.

Francija: v skladu s *Code du Patrimoine (2012)* in *Code civil* je v primeru naključnih odkritij najdeno lastnina lastnika zemljišča in najditelja; v vseh primerih, vključno z raziskavami, ki jih naroči država ali se opravljajo v njenem imenu, najdbami iz pregledov z detektorji kovin ipd., lahko država uveljavlja pravico do zadržanja najdb proti izplačilu odškodnine. Najdbe na območju javnega morskega dobrega, ki nimajo znanega lastnika, pripadajo državi.

V zvezi s predlaganimi spremembami ne povzemamo natančnejših podatkov o ureditvi tega področja v drugih državah članicah EU, ker so v našem pravnem redu specifične. Omenimo samo, da je bil v Nemčiji, ki velja za državo z enim od najbolj razvitih in liberalnih evropskih trgov z arheološkimi najdbami, leta 2011 dosežen dogovor med spomeniško varstvenimi službami zveznih dežel in spletnim posrednikom ebay, po katerem se lahko na njegovem portalu oglašujejo le predmeti, za katere ima prodajalec dokazilo o izvoru.

6 DRUGE POSLEDICE, KI JIH BO IMELO SPREJETJE ZAKONA

6.1 Administrativne in druge posledice:

a) v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov:

Ministrstvo, pristojno za kulturo, bo na predlog imetnika ali posestnika arheološke najdbe, ki zanjo nima dokazila o izvoru, izvedlo postopek, v katerem bo z odločbo ugotovilo, ali najdba oziroma zbirka najdb izvira z ozemlja Republike Slovenije, ali je bila najdena ali drugače pridobljena po 31. 7. 1945 in ali je dediščina ter s tem last države. Odločitev bo oprta na strokovno mnenje, ki ga bo na podlagi pregleda najdbe ali zbirke najdb pripravil državni ali pooblaščen muzej. Priprava strokovnih podlag za upravne odločbe, ki jih pripravlja ministrstvo, sodi po ZVKD-1 med naloge državne javne službe državnih in

pooblaščenih muzejev.

b) pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov:

Stranka, ki bo želela pridobiti dokazilo o izvoru arheološke najdbe v njeni posesti, bo na Ministrstvo, pristojno za kulturo, naslovila vlogo. Stranka bo zadevo lahko uredila z dostavo vloge po pošti ali z osebno predložitvijo pri organu ter ne bo imela dodatnih stroškov. S pridobitvijo dokazila o izvoru se bo izboljšal njen pravni položaj, ki bo v primeru izkazanega lastništva omogočal nemoten in sledljiv promet z arheološkimi najdbami, ki je v javnem interesu.

Predlog zakona predvideva financiranje po postopku javnega poziva, ki glede na veljavni postopek financiranja ne vpeljuje dodatnih dokazil ali obveznih prilog za posameznike.

6.2 Presoja posledic na okolje, ki vključuje tudi prostorske in varstvene vidike

Predlog zakona ne prinaša neposrednih posledic na okolje.

6.3 Presoja posledic na gospodarstvo

Predlog zakona ne prinaša neposrednih posledic na gospodarstvo.

6.4 Presoja posledic na socialnem področju

Predlog zakona ne prinaša neposrednih posledic na socialnem področju.

6.5 Presoja posledic na dokumente razvojnega načrtovanja

Predlog zakona ne uvaja novih dokumentov razvojnega načrtovanja.

6.6 Izvajanje sprejetega predpisa

Izvajanje zakona se začne z dnem njegove uveljavitve. Izdaja novih podzakonskih predpisov ni predvidena.

6.7 Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona

II BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Zakonu o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11, 30/11 – Odl.US) se v prvem odstavku 3. člena doda nova 6. točka, ki se glasi:

» 6.»dokazilo o izvoru« je dokument, kot je sklep o dedovanju, dovoljenje o izvozu, oporoška, pogodba, odločba sodišča ali upravnega organa, izpisek iz evidence prodaje, ali druga verodostojna listina, iz katere izhaja, da je oseba arheološko najdbi ali zbirko takšnih najdb pridobila v last ali hrambo. Dokazilo o izvoru je lahko tudi izvedensko mnenje, izjava prejšnjega lastnika ali druge priče ali druga dokumentacija, kot je fotografija, posnetek, objava v publikaciji in podobno. Kot dokazilo o izvoru se šteje tudi prijava o najdbi ali prijava o hrambi na podlagi tega zakona.«.

Dosedanje šesta do oseminštirideseta točka postanejo sedma do devetinštirideseta točka.

2. člen

Prvi odstavek 6. člena se spremeni tako, da se glasi:

»(1) Arheološka najdba ali arheološka ostalina, ki je premičnina in jo kdor koli najde ali drugače pridobi s površja zemlje, iz zemlje ali vode na ozemlju Republike Slovenije, je lastnina države, če se v postopku po 10., 26., 53. ali 135. členu tega zakona ugotovi, da je dediščina.«.

Doda se nov drugi odstavek, ki se glasi:

»(2) Lastnina države je tudi arheološka najdba ali zbirka takšnih najdb, ki jo je kdor koli našel ali drugače pridobil pred 1. 3. 2008, razen v kolikor imajo njihovi posestniki dokazilo o načinu pridobitve lastninske pravice ali če se v postopku po 10., 26., 53. ali 135. členu tega zakona ugotovi, da arheološka najdba ali zbirka takšnih najdb ne izvira z ozemlja Republike Slovenije ali da ni dediščina ali da je dediščina, vendar je bila na ozemlju Republike Slovenije najdena ali drugače pridobljena pred 31. 7.1945.«.

V dosedanjem drugem odstavku se besedilo »Določba prejšnjega odstavka« nadomesti z besedilom »Določbe prvega in drugega odstavka«.

Dosedanji drugi do sedmi odstavek tega člena postanejo tretji do osmi odstavek.

3. člen

V drugi alineji prvega odstavka 10. člena se besedilo »ki izhaja iz izkopavanj in najdišč na kopnem ali pod vodo« nadomesti z besedilom »ki izhaja iz izkopavanj ali najdišč na kopnem ali pod vodo na ozemlju Republike Slovenije«.

4. člen

V 26. členu se dodata nov peti in šesti odstavek, ki se glasita:

»(5) Zavod izda najditelju in lastniku zemljišča odločbo o tem, ali je arheološka najdba ali

arheološka ostalina dediščina v skladu s tem zakonom. Lastnik arheološke najdbe ali arheološke ostaline, za katero se s pravnomočno odločbo ugotovi, da je dediščina, je država.

(6) Pritožba zoper odločbo iz prejšnjega odstavka ne zadrži predaje arheološke najdbe ali premične arheološke ostaline pristojnemu muzeju.«.

5. člen

V tretjem odstavku 34. člena se pred besedilo »krijejo tudi stroški predhodne arheološke raziskave« doda beseda »lahko«.

Doda se nov peti odstavek, ki se glasi:

»(5) Minister predpiše način financiranja predhodnih arheoloških raziskav iz druge alineje tretjega odstavka tega člena.«.

Dosedanji peti odstavek postane šesti odstavek.

6. člen

V 40. členu se dodata nov tretji in četrti odstavek, ki se glasita:

»(3) Javna sredstva se lahko vložijo tudi za financiranje interventnih ukrepov varstva, ki so nujni in zahtevajo takojšnjo izvedbo.

(4) Država lahko zagotovi sredstva za izvedbo ukrepov iz prejšnjega odstavka v okviru letnih proračunskih sredstev ministrstva, pristojnega za kulturo, namenjenih za obnovo kulturne dediščine. Višina interventnih sredstev se določi s sklepom ministra, pristojnega za kulturo.«.

Dosedanji tretji do šesti odstavek postanejo peti do osmi odstavek.

7. člen

V 53. členu se dodajo nov drugi do sedmi odstavek, ki se glasijo:

»(2) Namen dokazila o izvoru je, da lahko oseba, ki je pridobila najdbo ali zbirko najdb, z dokazilom izkaže lastninsko pravico ali pravico do hrambe.

(3) Kdor hrani arheološko najdbo ali zbirko takih najdb, pa zanjo nima dokazila o izvoru, mora o tem obvestiti ministrstvo.

(4) Ministrstvo na podlagi obvestila iz prejšnjega člena izvede postopek, v katerem na podlagi strokovnega mnenja državnega ali pooblaščenega muzeja z odločbo ugotovi, ali najdba oziroma zbirka najdb izvira z ozemlja Republike Slovenije, ali je bila najdena ali

drugače pridobljena po 31. 7. 1945 in ali je dediščina ter s tem last države.

(5) Posestnik najdbe ali zbirke najdb iz tretjega odstavka tega člena mora pooblaščenim osebam državnega ali pooblaščenega muzeja dopustiti dokumentiranje in raziskovanje najdbe ali zbirke najdb za potrebe priprave strokovnega mnenja iz četrtega odstavka tega člena.

(6) Če se v postopku iz četrtega odstavka tega člena ugotovi, da najdba ali zbirka najdb ne izvira z ozemlja Republike Slovenije, da je bila najdena ali drugače pridobljena pred 31. 7. 1945 ali da ni dediščina, najdba ali zbirka najdb ostane v posesti osebe, ki jo je hranila pred začetkom postopka iz četrtega odstavka tega člena.

(7) Odločba iz četrtega odstavka se šteje kot dokazilo o izvoru za potrebe hrambe na ozemlju Republike Slovenije in ne kot dokazilo o lastništvu ali kot izvozno dovoljenje.«.

8. člen

10. alineja prvega odstavka 127. člena se spremeni tako, da se glasi:

» - ne poseduje dokazila o izvoru v skladu s prvim odstavkom 53. člena tega zakona oziroma potrdila o začetku postopka po četrtem odstavku 53. člena tega zakona,«.

V prvem odstavku se dodajo nove trinajsta, štirinajsta in petnajsta alineja, ki se glasijo:

»- ne prijavi arheološke najdbe v roku iz prvega odstavka 26. člena tega zakona,
 - posega v kraj najdbe v nasprotju z odločbo iz 26. in 27. člena tega zakona,
 - izvaja raziskave in odstranitve arheološke ostaline brez dovoljenja iz 31. člena tega zakona ali v nasprotju z v njem določenimi zahtevami.«.

9. člen

Prvi odstavek 135. člena se spremeni tako, da se glasi:

»(1) Oseba, ki na dan uveljavitve tega zakona hrani arheološko najdbo brez dokazila o izvoru, mora najkasneje v enem letu od uveljavitve tega zakona o tem obvestiti državni ali pooblaščenemu muzej. Dolžnost prijave ne velja za arheološke najdbe:
 - ki ne izvirajo z ozemlja Republike Slovenije,
 - ki so bile na ozemlju Republike Slovenije najdene ali drugače pridobljene pred 31. 7. 1945, ali
 - ki izvirajo z ozemlja Republike Slovenije, vendar jih predpisi, ki so veljali pred uveljavitvijo tega zakona, niso opredeljevali kot dediščino.«.

10. člen (končna določba)

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III OBRAZLOŽITEV

K 1. členu

Predlagana definicija »dokazila o izvoru« je dovolj široka, da zagotavlja ustrezno pravno varnost posestnikov arheoloških najdb ali zbirk arheoloških najdb, ki imajo katerokoli od naštetih oblik dokazil o okoliščinah pridobitve, vključno s tistimi, ki izhajajo iz postopkov po 10., 26., 53. ali 135. členu.

K 2. členu

Cilj predlagane spremembe tega določila je uskladitev s presojo US, da je prvi odstavek 6. člena ZVKD-1 s tem, ko je razglasil za lastnino države premično arheološko ostalino ali arheološko najdbo, za katero se šele domneva, da ima lastnosti arheološke kulturne dediščine, posegel v pravico iz 33. člena Ustave.

Predlog pripravjalca zakona predvideva, da so arheološke najdbe, ki izvirajo iz izkopavanj ali najdišč z ozemlja RS po 31. juliju 1945, ko je bil objavljen Zakon o zaščiti kulturnih spomenikov in naravnih znamenitosti (Uradni list DFJ, št. 54/45), državna last, razen v kolikor imajo njihovi posestniki dokazilo o načinu pridobitve lastninske pravice ali se v postopkih po 10. členu (odločitev ministra ali ima premičnostna kulturno vrednost za Republiko Slovenijo in je zato nacionalno bogastvo), 26. členu (odločitev pooblaščenega osebe Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, ali ima sporočena najdba arheološke ostaline lastnosti dediščine), 53. členu (vrednotenje, ali ima najdba ali zbirka najdb lastnosti dediščine, ki ga na zahtevo prijavitelja pripravi državni ali pooblaščen muzej) ali prehodnega 135. člena, katerega vsebina je bila z iztekom roka dejansko že izčrpana (potrdilo o izvoru, ki ga izda državni ali pooblaščen muzej, da najdba ali zbirka najdb nima lastnosti dediščine), ne izkaže drugače.

K 3. členu

Prvi odstavek 10. člena govori o eni ali več dodatnih zahtevah, ki jih mora izpolnjevati premičnostna, ki sodi v eno od zvrsti dediščine po Prilogi Uredbe 3911/92/EGS, za uvstitev med nacionalno bogastvo. Dopolnitev zahteve, da mora več kot 100 let stara arheološka najdba, ki izhaja iz izkopavanj ali najdišč na kopnem ali pod vodo, z navedbo »na ozemlju Republike Slovenije«, je potrebna zaradi konsistentnosti z ureditvijo lastništva iz predloga spremembe prvega odstavka 6. člena ZVKD-1.

K 4. členu

Predlagana dodatna odstavka 26. člena, ki govorita o izdaji odločbe najditelju arheološke ostaline in lastniku zemljišča, s katero pooblaščen oseba Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije odloči, ali je arheološka najdba ali arheološka ostalina dediščina, je potrebna zaradi zagotovitve pravnega varstva najditelja in lastnika zemljišča ter konsistentnosti z ureditvijo lastništva iz predloga spremembe prvega odstavka 6. člena ZVKD-1.

K 5. členu

Pri predlagani spremembi zakona gre za uskladitev zakonskih in podzakonskih določb ter

določitev finančnega okvirja glede državnega financiranja predhodnih raziskav arheoloških najdišč na višino letno zagotovljenih proračunskih sredstev. Z dopolnitvijo Pravilnika o vlaganju in reševanju zahtevkov za financiranje predhodnih raziskav arheoloških najdišč iz državnega proračuna (Ur.l. RS, št. 37/2011) je zato že predvideno, da se obseg in dinamika zagotavljanja sredstev za financiranje arheoloških izkopavanj določa v okviru proračunskih možnosti ter da se izbor arheoloških izkopavanj izvede po postopku javnega poziva.

Predlagane spremembe 34. člena zakona imajo dolgoročne finančne posledice za državni proračun, saj državno financiranje predhodnih raziskav arheoloških najdišč ni več obveznost, temveč možnost v okviru razpoložljivih proračunskih sredstev. To dolgoročno pomeni znižanje sredstev državnega proračuna za ta namen.

K 6. členu

Breme ohranitve dediščine je v prvi vrsti dolžnost lastnika. V primeru, ko gre za kulturni spomenik, je dolžan na podlagi varstvenih režimov ohranjati spomenik v nespremenjenem stanju z izvedbo primernih ukrepov in posegov v sorazmerju s svojimi zmožnostmi. Če so potrebni za varovanje, oživljanje kulturne dediščine ali izvedbo drugih ukrepov varstva izredni stroški, ki presegajo običajne stroške, koristi ter ugodnosti, in ti stroški niso v sorazmerju z zmožnostmi lastnika, lahko država za ta namen v okviru možnosti prispeva javna sredstva. Postopek za zbiranje predlogov spomeniško-varstvenih projektov, ki se financirajo iz javnih sredstev in niso v lasti RS, se praviloma izvede kot javni poziv ali javni razpis.

Z dopolnitvijo 40. člena se predlaga, da lahko minister izjemoma izda sklep o financiranju določenega ukrepa varstva brez javnega poziva oziroma javnega razpisa, če je zaradi ogroženosti kulturne dediščine nujno, da se k financiranju nemudoma pristopi. Višina interventnih sredstev se določi s sklepom ministra, pristojnega za kulturo, v okviru proračunskih sredstev, namenjenih za obnovo kulturne dediščine. Dodatnih finančnih posledic ni.

K 7. členu

V skladu s tolmačenjem US se določba ZVKD-1, ki je hraniteljem arheoloških najdb ali zbirk takih najdb nalagala obveznost posedovanja dokazila o njihovem izvoru ne glede na čas njihove pridobitve, lahko nanašala le na tiste tovrstne predmete, ki so najdeni po uveljavitvi ZVKD-1.

Cilj predlaganih dopolnil je zagotovitev varstva arheoloških najdb ali premičnih arheoloških ostalin z domnevo dediščine, ki so bile odkrite na ozemlju RS pred uveljavitvijo ZVKD-1 in za katere hranitelji nimajo dokazila o izvoru. Dokazilo tako ni potrebno za najdbo ali zbirko, ki nima lastnosti kulturne dediščine ali ki ne izhaja iz izkopavanja ali najdišč na kopnem in pod vodo z ozemlja Republike Slovenije. Podlaga za takšno opredelitev je v Uredbi 3911/92/EGS (2. točka 2. člena), ki pravi, da države ne smejo zahtevati izvoznega dovoljenja za predmete, ki »so omejenega arheološkega ali znanstvenega pomena in pod pogojem, da niso neposreden rezultat izkopanin, najdb in arheoloških območij znotraj neke države članice in da je njihova prisotnost na trgu zakonita. Formulacija je tudi konsistentna z definicijo nacionalnega bogastva iz 10. člena.

K 8. členu

S predlagano dopolnitvijo desete alineje se odpravi neskladje z ustavo, ki izhaja iz nedosledne uporabe pojma arheološke najdbe. Sprememba vpeljuje nujno razlago, da

dolžnost prijave ne velja za arheološke najdbe, ki ne izvirajo z ozemlja Republike Slovenije, ki so bile na ozemlju Republike Slovenije najdene ali drugače pridobljene pred uveljavitvijo zakonodaje, ki arheološke najdbe opredeljuje kot državno lastnino, in ki izvirajo z ozemlja Republike Slovenije, vendar jih predpisi, ki so veljali pred uveljavitvijo tega zakona, niso opredeljevali kot dediščino.

Predlagane dopolnitve iz alinej 13., 14. in 15. so potrebne zaradi zagotovitve celovitosti sistema varstva arheoloških ostalin oz. odprave pomankljivosti prekrškovnih določb, ki doslej ni sankcionirala neupoštevanja določbe o dolžnosti obvestitve o najdbi arheološke ostaline, poseganja v kraj najdbe arheološke ostaline v nasprotju z odločbo iz 27. člena, s katero ZVKDS določi območje najdišča, vrsto in obseg predhodnih raziskav, lahko pa tudi omeji gospodarsko in drugo rabo zemljišča, ki ogroža obstoj arheološke ostaline, ter izvajanja raziskave brez kulturnovastvenega soglasja iz 31. člena tega zakona ali v nasprotju z v njem določenimi pogoji.

K 9. členu

135. člen ZVKD-1 je v prvem odstavku naložil vsaki osebi, ki je na dan uveljavitve tega zakona hranila arheološko najdbo po opredelitvi iz 2. točke 3. člena tega zakona, da o tem obvesti pristojni državni ali pooblaščen muzej. Z nedosledno uporabo pojma arheološka najdba je zajel tudi predmete, ki v to niso mogli biti zajeti, ker so imeli lastniki predmet bodisi veljavnopravno v zasebni lasti bodisi jih za nazaj sploh ni mogoče šteti za arheološko najdbo. S slednjim so mišljeni predvsem orožje, strelivo, drug vojaški material, vojaška vozila in plovila ali njihovi deli, ki so bili pod zemljo ali pod vodo manj od 100 in več kot 50 let (glej tudi razlago k 7. in 8. členu).

K 10. členu

Končna določba, na podlagi katere začnejo spremembe in dopolnitve zakona veljati 15. dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO

3. člen

(definicije)

(1) Posamezni izrazi, uporabljeni v tem zakonu, imajo naslednji pomen:

1. »akcesija« je način, s katerim muzej pridobiva premično dediščino in jo vključuje v svoje zbirke;

2. »arheološka najdba« je premična arheološka ostalina, ki je bila pod zemljo ali pod vodo vsaj 100 let. Arheološke najdbe so tudi orožje, strelivo, drug vojaški material, vojaška vozila in plovila ali njihovi deli, ki so bili pod zemljo ali pod vodo vsaj 50 let;

3. »arheološke ostaline« so vse stvari in vsakršni sledovi človekovega delovanja iz preteklih obdobij na površju, v zemlji in vodi, katerih ohranitev in preučevanje prispevata k odkrivanju zgodovinskega razvoja človeštva in njegove povezanosti z naravnim okoljem,

za katere sta glavni vir informacij arheološko raziskovanje ali odkritja in za katere je mogoče domnevati, da so pod zemljo ali pod vodo vsaj 100 let in da imajo lastnosti dediščine. Arheološke ostaline so tudi stvari, povezane z grobišči, določenimi na podlagi predpisov o vojnih grobiščih, in z vojno, skupaj z arheološkim in naravnim kontekstom, ki so bile pod zemljo ali pod vodo vsaj 50 let. Strokovno identificirane in registrirane arheološke ostaline postanejo dediščina;

4. »arheološko najdišče« je originalni kraj deponiranja in odkrivanja arheoloških ostalin. Strokovno identificirano in registrirano arheološko najdišče postane dediščina (v nadaljnjem besedilu: registrirano arheološko najdišče);

5. »celostno ohranjanje« je sklop ukrepov, s katerimi se zagotavljajo nadaljnji obstoj in obogatitev dediščine, njeno vzdrževanje, obnova, prenova, uporaba in oživljanje;

6. »dokumentiranje« je zbiranje, urejanje in hranjenje podatkov o dediščini, njenih vrednotah, stanju, lokaciji in drugih dejstvih, pomembnih za izvajanje varstva;

7. »družbeni pomen« je vrednost, ki jo ima dediščina za skupnost in posameznice in posameznike (v nadaljnjem besedilu: posamezniki) zaradi svojega kulturnega, vzgojnega, razvojnega, verskega, simbolnega in identifikacijskega potenciala ali za preučevanje strok, kot so antropologija, arheologija, arhitektura, etnologija, umetnostna zgodovina in zgodovina;

8. »iskanje arheoloških ostalin« so dejanja na zemljiščih in v vodi, ki so opravljena z namenom, da se odkrijejo novi podatki o arheoloških ostalinah, in ki lahko vodijo v odkritje arheoloških najdišč in najdb;

9. »iznos« je fizični prenos premične dediščine iz Republike Slovenije v drugo državo članico Evropske unije ali v državo članico Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru;

10. »izvoz« je fizični prenos premične dediščine iz Republike Slovenije kot dela carinskega območja Skupnosti v tretjo državo, ki ni članica Evropske unije ali Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru;

11. »izpopolnjevanje za delo v varstvu« (v nadaljnjem besedilu: izpopolnjevanje) je nadaljevalno ali dopolnilno izobraževanje, s katerim posameznik, ki dela v dejavnosti varstva, pogloblja znanje o novih dognanjih in metodah v stroki, razvija kompetence in napreduje in po katerem pridobi potrdilo, ki je lahko pogoj za zaposlitev ali nadaljevanje dela;

12. »izravnalni ukrep« je dejavnost, poseg ali ravnanje, s katerimi se nadomesti ali omili izguba ali poškodovanje dediščine;

13. »konservatorski načrt« je elaborat, ki je del projektne dokumentacije za pridobitev projektnih pogojev ali del projektne dokumentacije za pridobitev projektnega soglasja, s katerim se določijo sestavine spomenika, ki jih je potrebno ohraniti, in načrt izvedbe del, potrebnih za njihovo ohranitev;

14. »konservatorski načrt za prenovo« je del prostorskega akta, pripravljenega na podlagi predpisov o urejanju prostora;

15. »kulturna krajina« je nepremična dediščina, ki je odprt prostor z naravnimi in ustvarjenimi sestavinami, katerega strukturo, razvoj in uporabo pretežno določajo človekovi posegi in dejavnost;

16. »kulturni spomenik« (v nadaljnjem besedilu: spomenik) je dediščina, ki je razglašena za spomenik ali ki je vpisana v inventarno knjigo pooblaščenega muzeja;

17. »muzej« je stalna organizacija v službi družbe in njenega razvoja, ki je odprta za javnost in ki zbira, ohranja, dokumentira, preučuje, interpretira, upravlja in razstavlja dediščino ter posreduje podatke o njej z namenom razvijati zavest o dediščini, širiti vedenje o njenih vrednotah in omogočati uživanje v njej;

18. »nacionalno bogastvo« je premičnina, ki sodi v eno od zvrsti dediščine, ki jih določa Priloga Uredbe 3911/92/EFS, za katere je zaradi njihovega pomena omejen iznos ali izvoz iz Republike Slovenije ter so določeni ukrepi v zvezi s trgovanjem in hranjenjem;

19. »naselbinska dediščina« je nepremična dediščina, ki v naravi predstavlja mestno, trško ali vaško jedro, njegov del ali drugo območje poselitve;

20. »nedovoljen poseg« je vsak poseg v dediščino, ki se izvaja brez kulturnovarstvenega soglasja ali v nasprotju z njim;

21. »nepremična dediščina« so nepremičnine ali njihovi deli z vrednotami dediščine, vpisani v register dediščine;

22. »oživljanje« so dejavnosti, ki omogočajo vključevanje dediščine v sodobno življenje in ustvarjalnost, njeno trajnostno uporabo in uživanje v njej;

23. »plan« je plan, program, načrt ali drug splošni akt, katerega izvedba ima vpliv na dediščino ali njeno varstvo;

24. »pooblaščen oseba« je uradna oseba pristojne organizacije ali druga oseba, pooblaščen za izvajanje nalog varstva po tem zakonu;

25. »pooblaščen muzej« je muzej, katerega ustanoviteljica ni država, ki opravlja državno javno službo na področju varstva;

26. »poseg v dediščino« (v nadaljnjem besedilu: poseg) so vsa dela, dejavnosti in ravnanja, ki kakor koli spreminjajo videz, strukturo, notranja razmerja in uporabo dediščine ali ki dediščino uničujejo, razgrajujejo ali spreminjajo njeno lokacijo, zlasti pa:

– vse spremembe dediščine, ki se štejejo za gradnjo v skladu s predpisi o graditvi objektov,

– dela pri vzdrževanju in uporabi dediščine,

- premeščanje dediščine ali njenih delov,
- dejavnosti in ravnanja, ki se izvajajo v zvezi z dediščino ali neposredno z njo, ter
- iskanje arheoloških ostalin in raziskave dediščine;

27. »predhodna raziskava« je raziskava dediščine, ki jo je treba opraviti, zato da se:

- pridobijo informacije, potrebne za vrednotenje dediščine pred posegi v prostor ali pred graditvijo,
- natančneje določijo ukrepi varstva ali
- z njo dediščina pred posegi v prostor ali pred graditvijo nadzorovano odstrani.

Predhodna arheološka raziskava obsega tudi poizkopavalno obdelavo arhiva arheološkega najdišča;

28. »premična dediščina« so premičnine ali zbirke premičnin z vrednotami dediščine;

29. »prenova« je sklop različnih dejavnosti z gospodarskega, socialnega in kulturnega področja, s pomočjo katerih se ob ustreznem prostorskem načrtovanju zagotovita ohranitev in oživljanje dediščine;

30. »prikaz vrednotenja, dediščine v prostoru« je nadgradnja registra dediščine s podatki o dejanskem stanju dediščine in njenem vrednotenju v prostoru, ki je na razpolago pripravljavcem plana kot priporočilna strokovna podlaga;

31. »pristojna organizacija« je subjekt, pristojen za izvajanje ukrepov varstva. Kadar ni drugače določeno, se šteje:

- kot pristojna organizacija za varstvo nepremične dediščine: Zavod za varstvo kulturne dediščine (v nadaljnjem besedilu: zavod),
- kot pristojna organizacija za varstvo premične dediščine: državni oziroma pooblaščen muzej,
- kot pristojna organizacija za varstvo žive dediščine: zavod, ki opravlja javno službo varstva žive dediščine na podlagi tega zakona;

32. »raziskava« so dela, ki posegajo v dediščino zaradi potreb njenega varstva, s katerimi se preučujejo njeni deli in pridobivajo podatki o njenem pomenu, stanju in ogroženosti;

33. »register dediščine« (v nadaljnjem besedilu: register) je osrednja zbirka podatkov o dediščini, ki jo vodi ministrstvo, pristojno za dediščino (v nadaljnjem besedilu: ministrstvo);

34. »registrirana dediščina« je dediščina, ki je vpisana v register in ki ni spomenik;

35. »spomeniško območje« je območje nepremične dediščine, zavarovano kot spomenik na podlagi tega zakona zaradi svojega družbenega pomena, skladne zasnove

in topografske določljivosti. To so predvsem območja naselbinske dediščine, deli urbane ali ruralne kulturne krajine, kraji zgodovinskih dogodkov, arheološka najdišča ali zgodovinski parki in vrtovi;

36. »uporaba« so stalne ali občasne dejavnosti, ki se opravljajo v dediščini, ob njej ali v kakršni koli drugi povezavi z dediščino, pri tem pa vplivajo nanjo ali uporabljajo njene kulturne vrednote in družbeni pomen;

37. »upravljanje« je izvajanje nalog, ki so potrebne za izpolnitev namena, zaradi katerega je bila stvar razglašena za spomenik, in obsega predvsem vodenje in organiziranje vzdrževanja, uporabe, dostopnosti, predstavitve javnosti in spremljanje stanja;

38. »uvoz« je fizični prenos premične dediščine iz tretje države, ki ni članica Evropske unije ali Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru, v Republiko Slovenijo;

39. »varstveni režim« so pravila, ki ob upoštevanju družbenega pomena spomenika in na podlagi njegovega vrednotenja konkretizirajo omejitve lastninske pravice ter drugih upravičenj in določajo ukrepe za izvedbo varstva;

40. »varstveno območje dediščine« je območje z enotnimi značilnostmi nepremične dediščine, ki je zaradi svojih vrednot in razvojnih potencialov pomemben del prostorskih ureditev;

41. »varstvo« so pravni, upravni, organizacijski, finančni in drugi ukrepi države, pokrajnin in občin, namenjeni obstoju in obogatitvi dediščine. Posamezne ukrepe varstva, razen pravnih in upravnih, izvajajo tudi drugi subjekti varstva;

42. »varovanje« je takšno ravnanje z dediščino, ki z rednim vzdrževanje in obnovo omogoča obstoj vrednot dediščine in njeno uporabo vsaj v najmanjšem obsegu;

43. »vnos« je fizični prenos premične dediščine iz države članice Evropske unije ali države članice Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru v Republiko Slovenijo;

44. »vplivno območje« je širša okolica nepremičnega spomenika ali dediščine, ki je določena z zgodovinskega, funkcionalnega, prostorskega, simbolnega in socialnega vidika in znotraj katere morajo biti posegi v prostor in dejavnosti prilagojeni celostnemu ohranjanju ali v kateri se presojujejo vplivi na dediščino;

45. »vzdrževanje« so dela, ki omogočajo fizično zavarovanje dediščine pred delovanjem destruktivnih sil ali vzdrževanje stanja z določeno uporabo. Namen vzdrževanja je ohranitev dediščine;

46. »zbirka« je skupina premičnin s sorodnimi vrednotami dediščine, ki jo lahko povezuje skupen zgodovinski ali prostorski kontekst;

47. »živa dediščina« so nesnovne dobrine, kot so prakse, predstavitve, izrazi, znanja, veščine, in z njimi povezane premičnine in kulturni prostori (kjer se ta dediščina predstavlja ali izraža), ki jih skupnosti, skupine in včasih tudi posamezniki prenašajo iz

roda v rod in jih nenehno poustvarjajo kot odziv na svoje okolje, naravo in zgodovino;

48. »živa mojstrovina« je živa dediščina, ki je razglašena za spomenik.

6. člen

(lastninska pravica na dediščini)

(1) Arheološka najdba ali arheološka ostalina, ki je premičnina in ki jo kdor koli najde na površju zemlje, pod njim ali v vodi, je lastnina države.

(2) Določba prejšnjega odstavka ne velja za arheološke najdbe, ki izvirajo iz vojnih grobišč, za katere je lastništvo ugotovljeno.

(3) Spomenik v lasti države, pokrajine ali občine, ki je arheološka najdba ali arheološko najdišče ali je zavarovan na podlagi posebnih predpisov ali mednarodnih pogodb, katerih podpisnica je Republika Slovenija, se ne sme odtujiti.

(4) Drug spomenik v lasti države, pokrajine ali občine se sme izjemoma odtujiti le, če se s tem izboljšata njegova ohranitev in javna dostopnost ter zagotovi taka uporaba, ki je skladna z družbenim pomenom spomenika.

(5) Odločitev o odtujitvi spomenika državnega pomena sprejme vlada Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: vlada) na predlog ministra, pristojnega za dediščino (v nadaljnjem besedilu: minister), odločitev o odtujitvi spomenika lokalnega pomena pa pristojni organ pokrajine ali občine, ki je spomenik razglasila.

(6) Premično dediščino, ki je v lasti države, pokrajine ali občine in jo hrani državni ali pooblaščen muzej, je prepovedano odtujiti, razen če gre za izmenjavo, ki pomeni bistveno dopolnitev muzejske zbirke, o čemer odloča na predlog muzeja minister oziroma ministrica, pristojna za varstvo kulturne dediščine (v nadaljnjem besedilu: minister), oziroma pristojni organ pokrajine ali občine, ki je ustanoviteljica muzeja.

(7) Sredstva, dosežena s prodajo dediščine ali spomenika v lasti države, pokrajine ali občine, se lahko namenijo le za ohranitev, vzdrževanje, oživljanje ali nakup dediščine ali spomenika.

10. člen

(nacionalno bogastvo)

(1) Nacionalno bogastvo je premičnina, ki sodi v eno od zvrsti dediščine, ki jih določa Priloga Uredbe 3911/92/EGS, in ki poleg tega izpolnjuje eno ali več od naslednjih zahtev:

- ima status spomenika,
- je več kot 100 let stara arheološka najdba, ki izhaja iz izkopavanj in najdišč na kopnem ali pod vodo,
- je več kot 100 let star sestavni del nepremičnega spomenika, ki je bil razstavljen,
- je inventarizirana kot del zbirke muzeja, vpisanega v razvid iz 87. člena tega zakona, kot del zbirke javnega arhiva ali javne knjižnice ali kot pritiklina ali del zbirke cerkve ali

druge verske skupnosti ali

- ima za Republiko Slovenijo kulturno vrednost zaradi svojega pomena.

(2) V dvomu o tem, ali je določena premičnina nacionalno bogastvo iz druge do pete alineje prejšnjega odstavka, odloči minister.

(3) Minister odloči, da ima premičnina kulturno vrednost za Republiko Slovenijo v skladu s peto alinejo prvega odstavka in je zato nacionalno bogastvo, če ta premičnina ustreza enemu ali več od naslednjih meril:

- je delo umetnice ali umetnika, oblikovalke ali oblikovalca, ustvarjalke ali ustvarjalca, pomembnega za določeno področje kulture v Sloveniji,
- je izdelek domače ustvarjalnosti oziroma znanja,
- je značilna s stališča dediščine Republike Slovenije ali njenih regij,
- je povezana z osebnostjo, pojavom ali dogajanjem, pomembnim za slovensko zgodovino oziroma za zgodovino v Republiki Sloveniji,
- je povezana s spomenikom ali drugim pomembnim kulturnim okoljem,
- je v Republiki Sloveniji redka, ogrožena ali bo postala redka.

26. člen

(najdba arheološke ostaline)

(1) Kdor najde na površju zemlje, pod njim ali v vodi arheološko ostalino, mora poskrbeti, da ostane ta nepoškodovana ter na mestu in v položaju, kot jo je odkril. O najdbi mora najpozneje naslednji delovni dan obvestiti zavod. Dolžnost obvestila o najdbi imajo najditelj, lastnik zemljišča, drug stvarnopravni upravičenec na zemljišču ali njegov posestnik, v primeru graditve objekta pa tudi investitor in odgovorni vodja del.

(2) V kraj najdbe lahko v sedmih dneh po obvestilu iz prejšnjega odstavka posega le pooblaščen oseba zavoda, razen če pooblaščen oseba že prej odloči drugače ali če obstaja nevarnost za zdravje in življenje ljudi ali za obstoj arheološke ostaline.

(3) Pooblaščen oseba mora v roku iz prejšnjega odstavka raziskati, ali gre pri najdbi za dediščino. Pooblaščen oseba ima pri tem pravico vzeti premičnino za potrebe raziskave. Če se izkaže, da ne gre za dediščino, mora zavod vse odvzete premičnine po opravljeni predhodni raziskavi vrniti najditelju.

(4) Pooblaščen oseba lahko podaljša rok iz drugega odstavka za največ sedem dni, če potrebnih raziskav v prvotnem roku ni bilo mogoče opraviti.

34. člen

(financiranje predhodnih raziskav)

(1) Investitor gradnje ali drugega posega krije strošek predhodne raziskave, ki je potrebna zaradi graditve ali drugega posega,

- ki posega v registrirano arheološko najdišče ali

– ki terja spremembo namembnosti dediščine ali spomenika ali posega v strukturne elemente dediščine ali spomenika.

(2) Iz državnega proračuna se v okviru javne službe krijejo stroški:

– predhodne arheološke raziskave območja prostorskega akta po 80. členu tega zakona,

– predhodne raziskave spomenika, če gre za poseg, ki ne terja spremembe namembnosti in ne posega v strukturne elemente spomenika, in je raziskava potrebna za določanje ukrepov varstva kot dela priprav na vzdrževanje, obnovo in oživljanje spomenika.

(3) Iz državnega proračuna se krijejo tudi stroški predhodne arheološke raziskave, ki je potrebna za

– sprostitev stavbnega zemljišča za gradnjo, če zemljišče ni registrirano kot arheološko najdišče in se ob gradnji ali drugem posegu odkrijejo arheološke ostaline kljub predhodni raziskavi iz 80. člena tega zakona,

– sprostitev stavbnega zemljišča, ki je registrirano arheološko najdišče, če gradi investitor, ki je fizična oseba, stanovanje za lastne potrebe na stavbnem zemljišču znotraj naselja ali se na stavbnem zemljišču znotraj naselja gradijo neprofitna najemna stanovanja.

(4) Iz državnega proračuna se krijejo stroški iz druge alineje prejšnjega odstavka v deležu, ki je sorazmeren z neto površino, ki je dejansko namenjena stanovanju za lastne potrebe ali socialnim stanovanjem.

(5) Če je v primeru iz prve alineje tretjega odstavka investitor ali soinvestitor neposredni ali posredni uporabnik državnega proračuna, stroški arheoloških raziskav bremenijo tega proračunskega uporabnika v deležu, ki ga za celotno investicijo zagotavlja državni proračun.

40. člen

(vlaganje javnih sredstev)

(1) Če so potrebni za varovanje, oživljanje spomenika ali izvedbo drugih ukrepov varstva izredni stroški, ki presegajo običajne stroške, koristi ter ugodnosti, izvirajoče iz statusa spomenika, in ti stroški niso v sorazmerju z zmožnostmi lastnika, lahko država, pokrajina ali občina za ta namen v okviru možnosti prispeva javna sredstva.

(2) Javna sredstva se lahko vložijo tudi za sofinanciranje obresti na bančna posojila, namenjena vzdrževanju, oživljanju in izvedbi drugih ukrepov varstva. Sofinanciranje na letni ravni ne sme preseči petodstotne obrestne mere na posojilo.

(3) O vlaganju javnih sredstev se sklene pogodba med državo, pokrajino ali občino kot financerjem in lastnikom ali investitorjem, ki ima pravico za izvedbo ukrepov na spomeniku, ki so predmet pogodbe, kot upravičencem. V pogodbi se določijo izvajalci del, ki so strokovno usposobljeni za izvajanje takšnih del, pogoji, pod katerimi je tak spomenik javno dostopen in morebitni posebni ukrepi varstva. Pri sklepanju pogodbe se upoštevajo predpisi, ki urejajo uresničevanje javnega interesa za kulturo.

(4) Lastnik mora v primeru prodaje ali izgube lastništva nad spomenikom iz drugih

razlogov vrniti javna sredstva, ki so bila vložena v spomenik. V pogodbi iz prejšnjega odstavka se določi rok, do katerega velja dolžnost vračanja javnih sredstev.

(5) Kot delež sredstev, ki jih mora zagotoviti lastnik ali investitor, se upošteva tudi vrednost del, ki jih lastnik ali investitor na podlagi navodil pristojne organizacije izvede v lastni režiji, če je tako določeno s pogodbo in če se vrednost del dokaže s cenitvijo zapriseženega cenilca.

(6) Javna sredstva se izplačujejo po izvedbi del, določenih s pogodbo iz tretjega odstavka tega člena. Če se izkaže, da dela niso bila izvedena v skladu s pogodbo, je upravičenec dolžan povrniti pridobljena sredstva.

53. člen

(hranjenje arheoloških najdb)

Kdor hrani arheološko najdbo ali zbirko takih najdb, mora zanje imeti dokazilo o izvoru.

127. člen

(prekrški)

(1) Z globo od 2.000 do 40.000 evrov se kaznuje za prekršek pravna oseba, samostojni podjetnik in posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost, ki:

- posega v kraj najdbe v nasprotju z drugim odstavkom 26. člena tega zakona,
- izvaja poseg brez kulturnovarstvenega soglasja iz 28. člena tega zakona ali v nasprotju z njim,
- uporablja iskalnik kovin ali drugih tehničnih sredstev v nasprotju s prvim odstavkom 32. člena tega zakona,
- ne preda celotne in originalne dokumentacije raziskave nepremične dediščine, celotnega in originalnega arhiva arheološkega najdišča v skladu s četrtem odstavkom 33. člena tega zakona,
- ne ravna s spomenikom v skladu z drugim odstavkom 36. člena tega zakona,
- ne vodi evidence v skladu s tretjim odstavkom 45. člena tega zakona,
- nima dovoljenja za iznos ali izvoz premične dediščine v skladu s prvim odstavkom 46. člena tega zakona,
- pri hranjenju ali prevozu nacionalnega bogastva ne izpolnjuje minimalnih strokovnih, tehničnih in prostorskih zahtev iz 52. člena tega zakona,
- ob uvozu oziroma vnosu ne predloži dovoljenja v skladu s 47. členom tega zakona,
- ne poseduje dokazila o izvoru v skladu s 53. členom ali
- ne opravi ustreznih ukrepov ali zagotovi ustreznih del na podlagi ukrepa inšpektorja iz 116. člena tega zakona,
- ravna s spomenikom ali nacionalnim bogastvom v nasprotju z ukrepom inšpektorja iz 117. člena tega zakona.

(2) Z globo od 800 do 4.000 evrov se kaznuje odgovorna oseba pravne osebe, samostojnega podjetnika, državnega, pokrajinskega ali občinskega organa, ki stori prekršek iz prejšnjega odstavka.

(3) Z globo od 400 do 1.200 evrov se kaznuje za prekršek posameznik, ki stori prekršek iz prvega odstavka tega člena.

(4) V primerih iz tretje alineje prvega odstavka tega člena se lahko izreče stranska sankcija odvzema iskalnika kovin ali drugega tehničnega sredstva skupaj z vso opremo, ki se uporablja za iskanje arheoloških ostalin.

135. člen

(prijava arheološke najdbe)

(1) Oseba, ki na dan uveljavitve tega zakona hrani arheološko najdbo brez potrdila o izvoru, mora najkasneje v enem letu od uveljavitve tega zakona o tem obvestiti državni ali pooblaščenemu muzej.

(2) V primeru, da oseba ravna v skladu s prejšnjim odstavkom, se ne kaznuje za predhodna kazniva dejanja in prekrške v zvezi s to arheološko najdbo, ki se na ta način odkrije. Prehodna kazniva dejanja ali prekrški, ki se v tem primeru ne kaznujejo, so nedovoljeno raziskovanje in iskanje arheološke ostaline, iz katere izvira arheološka najdba, opustitev dolžnosti obvestila pristojne organizacije o arheološki najdbi, nedovoljeno hranjenje arheološke najdbe in tatvina, ki je posledica posedovanja te arheološke najdbe.

(3) Muzej iz prvega odstavka izda potrdilo o izvoru z navodili za hrambo in, če gre za zbirko, pripravi inventarno knjigo zbirke.

(4) Če muzej iz prvega odstavka ugotovi, da gre za arheološko najdbo ali zbirko lokalnega oziroma državnega pomena, pripravi predlog za razglasitev za premični spomenik ali spomeniško zbirko lokalnega oziroma državnega pomena.

(5) Oseba, ki je v roku iz prvega odstavka obvestila muzej iz prvega odstavka, da hrani arheološko najdbo ali zbirko arheoloških najdb, za katero muzej ugotovi, da gre za arheološko najdbo ali zbirko državnega pomena, je upravičena do nadomestila za stroške, ki jih je imela z dotadanjo hrambo arheološke najdbe ali zbirke.

(6) O nadomestilu na predlog osebe iz petega odstavka odloči ministrstvo.

V PREDLOG ZA OBRAVNAVO PREDLOGA ZAKONA PO NUJNEM OZIROMA SKRAJŠANEM POSTOPKU

Ustavno sodišče je v postopku za preizkus pobud Numizmatičnega društva Slovenije in Urbana Mateta ter v postopku za oceno ustavnosti, začetem na pobudi samostojnega podjetnika Janeza Švajncerja in Urbana Mateta, na seji 7. aprila 2011 odločilo (Odl. US: U-I-279/08-19; Uradni list RS, št. 30/2011), da sta prvi odstavek 6. člena, 53. člen, deseta alineja prvega odstavka 127. člena in 135. člen Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/2008, 123/2008 in 8/2011) v neskladju z Ustavo (2. točka izreka) ter

naložilo Državnemu zboru Republike Slovenije odpravitv ugotovljenega neskladja v roku enega leta po objavi odločbe v Uradnem listu Republike Slovenije (3. točka izreka).

Predlagane spremembe in dopolnitve izpolnjujejo naloženo odpravitv neskladij z Ustavo. Glede na navedeno se v skladu s prvim odstavkom 142. člena Poslovnika Državnega zbora predlaga, da se predlog zakona obravnava in sprejme po skrajšanem postopku.

V manjši meri se spreminjajo člani glede državnega financiranja predhodnih arheoloških raziskav in spreminjajo obveznost državnega financiranja v možnost financiranja skladno z razpoložljivimi proračunskimi sredstvi.

Predlagajo se tudi manjše spremembe, ki bodo omogočile hitrejše in učinkovitejše ukrepanje na področju varovanja in ohranjanja kulturne dediščine v primeru izrednih razmer.

Predlagane spremembe zakona ne posegajo v cilje, načela in osnovne rešitve ZVKD-1, tako da vsebinsko niso zahtevne.

VI PRILOGA

– Osnutek sprememb in dopolnitev Zakona o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1) (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 in 30/11 – Odl. US)

Osnutek Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1B)

Na podlagi druge alineje prvega odstavka 107. člena in prvega odstavka 91. člena Ustave Republike Slovenije izdajam

U K A Z

o razglasitvi Zakona o spremembi in dopolnitvi Zakona o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1B)

Razglaszam Zakon o spremembi in dopolnitvi Zakona o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1B), ki ga je sprejel Državni zbor Republike Slovenije na seji

Št.

Ljubljana, ...

Dr. Danilo Türk l.r.
predsednik
Republike Slovenije

Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1B)

1. člen

V Zakonu o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11, 30/11 – Odl.US) se v prvem odstavku 3. člena doda nova 6. točka, ki se glasi:

» 6.«dokazilo o izvoru« je dokument, kot je sklep o dedovanju, dovoljenje o izvozu, oporoka, pogodba, odločba sodišča ali upravnega organa, izpisek iz evidence prodaje, ali druga verodostojna listina, iz katere izhaja, da je oseba arheološko najdbo ali zbirko takšnih najdb pridobila v last ali hrambo. Dokazilo o izvoru je lahko tudi izvedensko mnenje, izjava prejšnjega lastnika ali druge priče ali druga dokumentacija, kot je fotografija, posnetek, objava v publikaciji in podobno. Kot dokazilo o izvoru se šteje tudi prijava o najdbi ali prijava o hrambi na podlagi tega zakona.«.

Dosedanje šesta do osemindeseta točka postanejo sedma do devetinširideseta točka.

2. člen

Prvi odstavek 6. člena se spremeni tako, da se glasi:

»(1) Arheološka najdba ali arheološka ostalina, ki je premičnina in jo kdor koli najde ali drugače pridobi s površja zemlje, iz zemlje ali vode na ozemlju Republike Slovenije, je lastnina države, če se v postopku po 10., 26., 53. ali 135. členu tega zakona ugotovi, da je dediščina.«.

Doda se nov drugi odstavek, ki se glasi:

»(2) Lastnina države je tudi arheološka najdba ali zbirka takšnih najdb, ki jo je kdor koli našel ali drugače pridobil pred 1. 3. 2008, razen če se v postopku po 10., 26., 53. ali 135. členu tega zakona ugotovi, da ne izvira z ozemlja Republike Slovenije ali da ni dediščina ali da je

dediščina, vendar je bila na ozemlju Republike Slovenije najdena ali drugače pridobljena pred 31. 7.1945.«.

V dosedanem drugem odstavku se besedilo »Določba prejšnjega odstavka« nadomesti z besedilom »Določbe prvega in drugega odstavka«.

Dosedanji drugi do sedmi odstavek tega člena postanejo tretji do osmi odstavek.

3. člen

V drugi alineji prvega odstavka 10. člena se besedilo »ki izhaja iz izkopavanj in najdišč na kopnem ali pod vodo« nadomesti z besedilom »ki izhaja iz izkopavanj ali najdišč na kopnem ali pod vodo na ozemlju Republike Slovenije«.

4. člen

V 26. členu se dodata nov peti in šesti odstavek, ki se glasita:

»(5) Zavod izda najditelju in lastniku zemljišča odločbo o tem, ali je arheološka najdba ali arheološka ostalina dediščina v skladu s tem zakonom. Lastnik te najdbe ali ostaline je država.

(6) Pritožba zoper odločbo iz prejšnjega odstavka ne zadrži predaje arheološke najdbe ali premične arheološke ostaline pristojnemu muzeju.«.

5. člen

V tretjem odstavku 34. člena se pred besedilo »krijejo tudi stroški predhodne arheološke raziskave« doda beseda »lahko«.

Doda se nov peti odstavek, ki se glasi:

»(5) Minister predpiše način financiranja predhodnih arheoloških raziskav iz druge alineje tretjega odstavka tega člena.«.

Dosedanji peti odstavek postane šesti odstavek.

6. člen

V 40. členu se dodata nov tretji in četrti odstavek, ki se glasita:

»(3) Javna sredstva se lahko vložijo tudi za financiranje interventnih ukrepov varstva, ki so nujni in zahtevajo takojšnjo izvedbo.

(4) Država lahko zagotovi sredstva za izvedbo ukrepov iz prejšnjega odstavka v okviru letnih proračunskih sredstev ministrstva, pristojnega za kulturo, namenjenih za obnovo kulturne dediščine. Višina interventnih sredstev se določi s sklepom ministra, pristojnega za kulturo.«.

Dosedanji tretji do šesti odstavek postanejo peti do osmi odstavek.

7. člen

V 53. členu se dodajo nov drugi do šesti odstavek, ki se glasijo:

»(2) Namen dokazila o izvoru je, da lahko oseba, ki je pridobila najdbo ali zbirko najdb, z dokazilom izkaže lastninsko pravico ali pravico do hrambe.

(3) Kdor hrani arheološko najdbo ali zbirko takih najdb, pa zanjo nima dokazila o izvoru, se šteje za nezakonitega posestnika. Za prevzem takšne najdbe ali zbirke najdb je upravičeno ministrstvo, ki ima preko izvajalcev državne javne službe varstva pravico do posesti na tej najdbi ali zbirki do dokončnosti odločbe, izdane na podlagi četrtega odstavka tega člena.

(4) Ministrstvo izvede postopek, v katerem na podlagi strokovnega mnenja državnega ali pooblaščenega muzeja z odločbo ugotovi, ali najdba oziroma zbirka najdb izvira z ozemlja Republike Slovenije, ali je bila najdena ali drugače pridobljena po 31. 7. 1945 in ali je dediščina ter s tem last države.

(5) Če se v postopku iz prejšnjega odstavka ugotovi, da najdba ali zbirka najdb ne izvira z ozemlja Republike Slovenije, da je bila najdena ali drugače pridobljena pred 31. 7. 1945 ali da ni dediščina, ministrstvo najdbo ali zbirko najdb vrne v posest osebi, ki jo je pred tem hranila.

(6) Odločba iz prejšnjega odstavka se šteje kot dokazilo o izvoru za potrebe hrambe na ozemlju Republike Slovenije in ne kot dokazilo o lastništvu ali kot izvozno dovoljenje.«.

8. člen

10 alineja prvega odstavka 127. člena se spremeni tako, da se glasi:

» - ne poseduje dokazila o izvoru v skladu s prvim odstavkom 53. člena tega zakona oziroma potrdila o začetku postopka po četrtem odstavku 53. člena tega zakona,«.

V prvem odstavku se dodajo nove trinajsta, štirinajsta in petnajsta alineja, ki se glasijo:

»- ne prijavi arheološke najdbe v roku iz prvega odstavka 26. člena tega zakona,
 - posega v kraj najdbe v nasprotju z odločbo iz 26. in 27. člena tega zakona,
 - izvaja raziskave in odstranitve arheološke ostaline brez dovoljenja iz 31. člena tega zakona ali v nasprotju z v njem določenimi zahtevami.«.

9. člen

Prvi odstavek 135. člena se spremeni tako, da se glasi:

»(1) Oseba, ki na dan uveljavitve tega zakona hrani arheološko najdbo brez dokazila o izvoru, mora najkasneje v enem letu od uveljavitve tega zakona o tem obvestiti državni ali pooblaščen muzej. Dolžnost prijave ne velja za arheološke najdbe:

- ki ne izvirajo z ozemlja Republike Slovenije,
- ki so bile na ozemlju Republike Slovenije najdene ali drugače pridobljene pred 31. 7. 1945, ali
- ki izvirajo z ozemlja Republike Slovenije, vendar jih predpisi, ki so veljali pred uveljavitvijo tega zakona, niso opredeljevali kot dediščino.«.

10. člen (končna določba)

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.